

VYPRÁVĚNÍ MAURICIA

Kniha, která vám pomůže pochopit Mauricius.

MARKÉTA ADAMCOVÁ

CESTA SLUNEČNÍHO PAPRSKU

Vyprávění Mauricia

O lidech, kteří se stali součástí mé paměti

Jsem ostrov.

Nepamatuji si všechno.

Pamatuji si lidi.

Pamatuji si jejich první kroky na mém břehu.

Pamatuji si jejich radosti i starosti.

Pamatuji si jejich ticho i smích.

Pamatuji si chvíle, které se nikdy nedostaly do učebnic dějepisu.

Právě z nich se totiž skládá skutečný život.

A toto je moje vyprávění.

*Věnováno všem lidem, kteří zanechali svou stopu na Mauriciu,
zejména těm, jejichž jména už odnesl čas.*

Mauricius – ostrov, který nikomu nepatřil

Kdysi dávno, uprostřed nekonečného Indického oceánu, ležel ostrov zahalený zelení. Nebyla tu města ani vesnice, žádné cesty, žádná pole. Jen husté ebenové lesy, vodopády, řeky, hory a pobřeží, o které se rozbíjely vlny oceánu.

Neozýval se lidský hlas.

Po ostrově se pomalu procházeli nelétaví ptáci dodo, v korunách stromů zpívali vzácní ptáci a na plážích odpočívaly obří želvy. Příroda tu po tisíce let žila svým vlastním rytmem.

Pak se na obzoru objevily první plachty.

Pravděpodobně to byli arabští mořeplavci. Ostrov zanesli do svých map a dali mu jméno **Dina Arobi**. Nezůstali zde natrvalo, ale jejich objev ukázal světu, že uprostřed oceánu existuje bezpečný přístav.

Po nich připlouvali Portugalci. Ani oni zde nezaložili osadu. Ostrov byl pro ně spíše zastávkou na dlouhé cestě mezi Evropou a Indií.

Skutečný osud Mauricia se začal psát až s příchodem Evropanů, kteří zde chtěli zůstat.

Nizozemci, Francouzi a Britové postupně proměnili opuštěný ostrov v kolonii. Káceli vzácné ebenové lesy, zakládali plantáže cukrové třtiny a přivázeli lidi, kteří měli jejich bohatství vytvářet.

Nejdříve otroky z Afriky.

Později smluvní dělníky z Indie, Číny a dalších částí světa.

Každá loď přivázela nové lidské osudy. Někteří odjížděli s nadějí na lepší život. Jiní neměli na výběr. Mnozí už nikdy nespatriili svůj domov ani své nejbližší.

Mauricius se tak stal místem bolesti i naděje. Ostrovem, kde se potkávaly jazyky, víra, tradice i sny lidí z různých koutů světa.

Dnes je právě tato rozmanitost jedním z největších pokladů Mauricia. Vedle sebe zde stojí kostely, hinduistické chrámy, mešity i čínské pagody. Na tržištích se mísí vůně Indie, Afriky, Evropy i Číny a mauricijská kreolština připomíná, že dějiny tohoto ostrova psali lidé mnoha národů.

Když dnes stojíme na některé z nádherných pláží a díváme se na tyrkysový oceán, snadno podlehneme dojmu, že Mauricius byl odjakživa rájem.

Ale skutečný ráj netvoří jen krásná příroda.

Tvoří ho také příběhy lidí, kteří sem přišli s nadějí, přežili těžké časy a předali svým dětem ostrov, jenž dnes patří k nejmírumilovnějším a kulturně nejpestřejším místům na světě.

KAPITOLA 1

Já, ostrov

Zrodil jsem se dávno před tím, než mě lidé pojmenovali.

Po miliony let jsem znal jen vítr, déšť a oceán. Slunce každé ráno vystoupilo nad obzor, večer se ponořilo do moře a já jsem neměl jediného lidského svědka.

Po mých svazích se procházeli ptáci, kteří neuměli létat. Obří želvy pomalu putovaly lesy a v korunách ebenových stromů zpívali tvorové, jejichž hlasy už dnes nikdo neuslyší.

Nepatřil jsem nikomu.

Pak se jednou na obzoru objevila bílá plachta.

Nevěděl jsem, že od té chvíle už nikdy nebude ticho stejné.

Historické okénko

Dnes víme, že Mauricius vznikl přibližně před osmi až deseti miliony let jako sopečný ostrov. Po velmi dlouhou dobu zůstával zcela neobydlený. Nežili zde lidé ani žádný původní národ.

Právě proto je Mauricius mezi světovými ostrovy výjimečný.

Každý člověk, který zde dnes žije, má předky, kteří sem někdy v minulosti přišli z jiného kouta světa – dobrovolně, za obchodem, za prací nebo proti své vůli.

Dějiny Mauricia tedy nejsou příběhem jednoho národa.

Jsou příběhem lidstva.

První plachty

Pamatuji si je.

Nebylo jich mnoho.

Připlouvali opatrně. Doplnili vodu, opravili loď, možná ulovili několik želv. Pak zase zmizeli za obzorem.

Ještě jsem netušil, že jednou budou připlouvat lodě plné lidí, kteří už nikdy neodplují zpět.

Kapitola 2

Muž, který přivezl jméno

Ještě než jsem dostal své dnešní jméno, říkali mi jinak.

Nevadilo mi to. Jména dávají lidé. Ostrovy je nepotřebují.

Jednoho rána jsem spatřil loď s trojúhelníkovými plachtami. Nepřiplula mě dobýt. Nepřiplula mě vlastnit. Jen se na chvíli zastavila.

Muži vystoupili na břeh. Nabrali vodu z potoka, nasbírali ovoce a dlouho se rozhlíželi po krajině.

Pak jeden z nich vytáhl kus pergamenu.

Možná právě tehdy jsem poprvé dostal jméno.

Historická poznámka

Kolem 9.–10. století se po vodách Indického oceánu pravidelně plavili arabští mořeplavci. Byli výbornými navigátory a obchodníky, kteří spojovali východní Afriku, Arabský poloostrov a Indii.

Na některých starých arabských mapách se objevuje ostrov označovaný jako **Dina Arobi**. Většina historiků se domnívá, že šlo právě o dnešní Mauricius.

Neexistují však důkazy, že by zde Arabové zakládali trvalé osady nebo se snažili ostrov ovládnout. Pravděpodobně jim sloužil jako orientační bod a bezpečné místo k doplnění vody a zásob během dlouhých plaveb.

Právě díky nim se však Mauricius poprvé objevil na mapách světa.

Na břehu

Pamatuji si jejich překvapení.

Voda byla sladká.

Lesy hluboké.

Ptáci se nebáli lidí.

Neznali člověka.

Jeden z mužů se pokusil přiblížit k velkému nelétavému ptákovi. Ten jen zvědavě naklonil hlavu.

Ještě nevěděl, že se lidé umějí vracet.

Já to tehdy také nevěděl.

Moře si své návštěvníky nepamatuje.

Já ano.

Kapitola 3

Když se moře začalo vracet

Nejdříve připlouvala jen zvědavost.

Vítr přinesl první plachty a zase je odnesl. Dlouhé měsíce jsem byl opět sám. Jen moře a já.

Pak se lodě začaly vracet častěji.

Přivázely nové tváře, nové jazyky a nové mapy. Každý, kdo vystoupil na můj břeh, mě viděl jinýma očima. Jedni hledali vodu. Druzí bezpečný přístav. Jiní obchodní cestu. Nikdo z nich ještě netušil, že jednou budu patřit mezi nejžádanější ostrovy Indického oceánu.

Já jsem se nezměnil.

Změnili se lidé.

Historická poznámka

Po arabských mořeplavcích se v Indickém oceánu začali stále častěji objevovat evropští námořníci. Na konci 15. století otevřely portugalské objevitelské plavby novou námořní cestu kolem jižního cípu Afriky do Indie.

Také portugalské mořeplavci Mauricius znali. Připlouvali sem pro sladkou vodu, dřevo a odpočinek před další plavbou. Ani oni zde však nezaložili trvalou kolonii. Ostrov byl pro ně spíše tichou zastávkou na dlouhé cestě mezi Evropou a Asií.

Přesto se blížila doba, kdy už nebude jen zastávkou. Evropa vstupovala do období zámořských objevů a mezi mocnostmi začal boj o obchodní cesty, koření i nová území.

Mauricius ležel přesně tam, kde se tyto cesty protínaly.

Ostrov čeká

Někdy jsem přemýšlel, proč se lidé stále vracejí.

Vždyť moře bylo plné jiných ostrovů.

Možná je přitahovala moje sladká voda.

Možná bezpečná zátoka.

Možná jen touha jít dál.

Netušil jsem, že jednoho dne nepřivezou jen sudy na vodu.

Přivezou sekery.

A potom řetězy.

A potom celé rodiny, které už nikdy neuvidí krajinu svého dětství.

Ale na to měl svět ještě chvíli čas.

Zatím jsem byl pořád jen ostrovem uprostřed oceánu.

Kapitola 4

Muž, který pokácel první strom

Poprvé jsem připlul tak daleko od domova.

Jmenuji se Pieter.

Nejsem kapitán. Nejsem voják. Nejsem ani učenec.

Jsem tesař.

Řekli mi, že na ostrově je dost dřeva pro celé loďstvo. Že tam postavíme sklady, opravíme lodě a za několik let se vrátíme domů bohatší, než jsme kdy doufali.

Když jsem vystoupil na břeh, na okamžik jsem zapomněl na všechno, co mi vyprávěli.

Přede mnou stál les, jaký jsem nikdy neviděl.

Stromy byly tak vysoké, že zakrývaly slunce. Vzduch voněl pryskyřicí, vlhkou půdou a mořem. Nikde žádná vesnice. Nikde žádné pole.

Jen příroda.

Byla krásná.

Druhý den jsem do ruky vzal sekeru.

Historická poznámka

V roce **1598** připlula k ostrovu nizozemská flotila pod velením admirála Wybranda van Warwycka. Ostrov pojmenovala **Mauritius** na počest nizozemského místodržitele Mořice Nasavského.

První pokusy o trvalé osídlení začaly o několik desetiletí později. Nizozemci využívali především vzácné ebenové dřevo, které bylo v Evropě velmi ceněné. Zakládali malé osady, opravovali lodě a snažili se vybudovat z ostrova důležitou základnu na cestě do Asie.

Přivezli také první nepůvodní zvířata – jeleny, prasata, opice a krysy. Ani oni tehdy netušili, jak zásadně tím změní křehkou rovnováhu ostrovní přírody.

Hlas ostrova

Ten první strom si pamatují.

Nebyl největší.

Nebyl ani nejstarší.

Ale byl první.

Ozvěna sekery se nesla lesem a ptáci na okamžik ztichli.

Nerozuměl jsem tomu zvuku.

Do té doby jsem znal jen vítr, déšť a hrom.

Člověk přinesl nový zvuk.

A s ním i nový čas.

Nezlobil jsem se na něj.

Jen jsem ještě netušil, kolik stromů bude následovat.

Na okraji lesa se objevil podivný pták.

Nebál se.

Pomalů se přiblížil k lidem a zvědavě naklonil hlavu.

Muži se smáli jeho nemotorné chůzi.

Nikdo z nich si nedokázal představit, že se jednou stane symbolem ostrova.

A už vůbec ne, že jejich vlastní přítomnost rozhodne o jeho osudu.

Příběh Mauricia se právě začal psát jiným písmem.

Kapitola 5

Když se svět ještě nebál

Byla doba, kdy na mně neexistoval strach.

Vítr si hrál v korunách stromů stejně jako dnes. Déšť napájel potoky a moře každé ráno omývalo mé břehy.

Jen lidé tu ještě nebyli.

Moji ptáci neznali nebezpečí. Když se k nim někdo přiblížil, zvědavě naklonili hlavu. Neutíkali. Neměli proč.

Po miliony let je nikdo nepronásledoval. Důvěra byla přirozenou součástí života.

Historická poznámka

Když na Mauricius připluli první evropští mořeplavci, našli ostrov s mimořádně bohatou a jedinečnou přírodou. Mnoho zdejších živočichů se vyvíjelo po miliony let v naprosté izolaci. Neměli přirozené suchozemské nepřátele a nikdy se nemuseli učit před člověkem utíkat.

Nejznámějším z nich byl nelétavý pták dodo (*Raphus cucullatus*). Nebyl hloupý, jak se dlouho tradovalo. Jen žil ve světě, kde strach nebyl podmínkou přežití.

S příchodem lidí se však během několika desetiletí změnilo vše. Lov, kácení lesů a zavlečená zvířata – především krysy, prasata a opice – ničila hnízda i prostředí, ve kterém dodo žil. Koncem 17. století tento jedinečný pták z ostrova navždy zmizel.

Hlas ostrova

Lidé později říkali, že byl hloupý.

Já si to nemyslím.

Jen nevěděl, že se svět může změnit tak rychle.

Důvěřoval. A důvěra není hloupost.

Je to dar. Dar, který se může stát zranitelným ve chvíli, kdy se objeví někdo, kdo ho neumí přijmout.

Možná právě tehdy začal můj nejdelší příběh.

Ne příběh o ptácích.

Ne příběh o stromech.

Příběh o důvěře.

Za několik let začaly připlouvat lodě s lidmi, kteří také důvěřovali.

Někteří věřili slibům o bohatství.

Jiní věřili, že po několika letech práce znovu obejmou své rodiče, své děti nebo krajinu, kde se narodili.

Mnozí netušili, že stejně jako dodo vstupují do světa, který bude úplně jiný, než jaký si představovali.

Já jsem jejich kroky slyšel všechny.

Kroky těch, kteří připlouvali z vlastní vůle.

I kroky těch, kteří na výběr neměli.

A moře, které je přivedlo, šeptalo stále stejnou píseň.

Jen lidé jí pokaždé rozuměli jinak.

Kapitola 6

První kroky

Pamatuji si jejich kroky.

Každý člověk chodí jinak.

Námořníci kráčeli rychle. Byli zvyklí na pevnou zem jen na krátkou dobu.

Řemeslníci chodili pomalu. Rozhlíželi se kolem sebe. Přemýšleli, z kterého stromu vznikne dům, z kterého loď a z kterého most.

A pak přišli lidé, jejichž kroky byly jiné.

Ne proto, že by byli slabší.

Ale proto, že je vedl někdo jiný.

Historická poznámka

První nizozemské pokusy o trvalé osídlení Mauricia byly mimořádně obtížné. Osadníci čelili cyklónům, nedostatku zásob i izolaci. Aby mohli budovat osady a těžit ebenové dřevo, začali na ostrov přivážet zotročené lidi především z Madagaskaru a z oblastí východní Afriky.

Neznáme jména většiny z nich.

Historické záznamy často uvádějí pouze počet přivezených osob, případně jejich původ. Přesto každý z nich měl svůj jazyk, svou rodinu, své dětství i své sny. Jen jejich jména se do evropských archivů často nedostala.

Hlas ostrova

Moře mi vždy přinášelo nové tváře.

Tentokrát však nepřineslo jen cestovatele.

Přineslo ticho.

Někteří lidé se po vystoupení na břeh nerozhlíželi.

Nedívali se na moje hory ani na lesy.

Dívali se do země.

Ne proto, že by nebyla krásná.

Ale proto, že krása někdy nedokáže utišit bolest.

Nikdo z nich tehdy netušil, že jednou budou mít na tomto ostrově děti.

Že jejich vnuci budou mluvit jiným jazykem.

Že jejich pravnuci budou říkat:

"Tohle je můj domov."

Dějiny často začínají rozhodnutími mocných.

Ale budoucnost vytvářejí obyčejní lidé.

Ti, jejichž jména se nedostanou do učebnic.

Ti, kteří zasadí první strom.

Postaví první dům.

Uvaří první jídlo.

Pohládí své dítě.

Rozpláčou se po setmění, když si vzpomenou na domov.

Já jejich jména neznám.

Ale pamatuji si jejich kroky.

A někdy mám pocit, že je slyším dodnes.

Když se po dešti uklidní vítr a večerní slunce zbarví hory do zlata.

Kapitola 7

Ostrov čeká

Čekání může trvat tisíce let.

Pro ostrov je čas jiný než pro člověka.

Viděl jsem připlouvat loď. Viděl jsem je zase odplouvat.

Některé po sobě zanechaly jen stopy v písku.

Jiné změnily celý můj svět.

Historická poznámka

Na přelomu 17. a 18. století prošel Mauricius obdobím nejistoty. Nizozemské pokusy o trvalé osídlení provázely přírodní pohromy, nedostatek zásob i obtížné podmínky. Nakonec ostrov opustili.

Když odpluli poslední nizozemští osadníci, zůstaly za nimi vykácené části ebenových lesů, zavlečená zvířata a několik staveb, které postupně pohltila tropická příroda.

Ostrov však nezůstal dlouho sám.

Na obzoru se už rýsovala další plavidla.

S nimi přicházela nová kapitola jeho dějin.

Hlas ostrova

Lidé si často myslí, že dějiny začínají ve chvíli, kdy někdo vystoupí na břeh.

Já vím, že začínají mnohem dříve.

Začínají rozhodnutím nastoupit na loď. Rozloučením s domovem.

Nebo tím, že se člověk rozloučit vůbec nemůže.

Moře mezi těmito dvěma okamžiky mlčí. Já ne.

Brzy přijdou lidé, jejichž jména známe.

Jejich podpisy se dochovaly v archivech.

Jejich životy se dochovaly jen zčásti.

Zbytek odnesl čas.

Ale i několik řádků může být začátkem velkého příběhu.

Stačí je číst s trpělivostí.

A s úctou.

Protože každý archivní záznam byl kdysi lidským životem.

A každý lidský život byl pro někoho celým světem.

Kapitola 8

Mahamod

23. ledna 1826

Moře bylo toho rána klidné.

Mahamod stál na palubě lodi *Elizabeth* a díval se k obzoru.

Vedle něj stáli dva chlapci. Ali. Hamad.

Ještě před několika měsíci znal každý jejich den svůj řád. Věděli, kde vychází slunce nad rodnou krajinou. Znali vůni země po dešti, hlasy sousedů i cestu, kterou se chodilo k vodě.

Ted' kolem nich byla jen nekonečná hladina.

Nevíme, o čem Mahamod přemýšlel.

Nevíme, co svým synům během dlouhé plavby vyprávěl.

Nevíme ani, zda jim slíbil, že se jednou vrátí.

To všechno si čas ponechal pro sebe.

Víme však něco jiného.

Bylo mu přibližně čtyřicet pět let.

Pocházel z okolí Kalkaty.

Byl muslim.

A na tuto loď nenastoupil sám.

Nastoupil jako otec.

Historická poznámka

Dne 23. ledna 1826 připlula na Mauricius loď *Elizabeth* s první skupinou smluvních pracovníků z Indie, o níž se dochovaly podrobnější záznamy. Mezi nimi byl Mahamod (v některých pramenech zapisovaný jako Mohameth) a jeho synové Ali a Hamad.

Po zrušení otroctví začali britští správci hledat nový zdroj pracovních sil pro plantáže. Tak začala rozsáhlá migrace z Indie, která během dalších desetiletí zásadně proměnila tvář

Mauricia. Miliony lidí se vydaly na podobnou cestu do různých částí Britského impéria a stovky tisíc z nich prošly právě tímto ostrovem.

Mahamod patří mezi první, jejichž jméno a základní životní údaje se dochovaly.

Hlas ostrova

Pamatuji si je. Nebyli první, kdo ke mně připluli.

Ale byli první, jejichž jména jsem už nemusel hledat v tichu.

Mahamod. Ali. Hamad.

Jména se rozplynou rychleji než lidský hlas.

Přesto některá přežijí staletí.

Ne proto, že patřila mocným.

Ale proto, že je někdo kdysi pečlivě zapsal.

Když jejich nohy poprvé spočinuly na mém břehu, nikdo netušil, co všechno z té chvíle jednou vyroste.

Nejen pole cukrové třtiny. Nejen nové domy.

Ale rodiny. Přátelství.

Nový jazyk. Nová země.

Možná se Mahamod tehdy ohlédl za lodí. Možná ne.

Historie nám to neřekla. Řekla nám však něco důležitějšího.

Že jeho jméno nezmizelo.

A proto dnes, po dvou stech letech, můžeme vyslovit jeho jméno znovu.

S úctou.

Jeho cesta začala jako cesta za prací. Stala se však součástí příběhu celého ostrova. A dokud bude někdo vyslovovat jeho jméno, nebude ztracen v zapomnění.

Kapitola 9

Ali

Byl ještě mladý. Tak mladý, že si možná myslel, že moře je nekonečné.

Když loď konečně zpomalila, zadíval se na zelené hory vystupující z ranní mlhy.

Neznal jejich jména.

Netušil, že jednou budou tvořit krajinu jeho vzpomínek.

Vedle něj stál jeho otec.

To bylo v tu chvíli to jediné jisté.

Historická poznámka

O Alim víme méně než o jeho otci Mahamodovi. Dochované záznamy potvrzují, že připlul na Mauricius společně s otcem a bratrem Hamadem na lodi *Elizabeth* dne 23. ledna 1826.

Takových rodin přicházelo v následujících desetiletích stále více. Některé se po skončení smlouvy vrátily do Indie. Mnohé však na Mauriciu zůstaly natrvalo. Právě jejich potomci se stali součástí společnosti, která dala ostrovu jeho dnešní tvář.

Hlas ostrova

Děti se dívají jinak než dospělí.

Dospělí hledají bezpečí.

Děti hledají budoucnost.

Možná právě proto jsem si Aliho zapamatoval.

Nedíval se za sebe.

Díval se před sebe.

Historie nám neprozradila, o čem snil.

Nevíme, zda se mu stýskalo.

Nevíme, zda se někdy naučil mluvit novým jazykem se stejnou lehkostí jako jazykem svého dětství.

Nevíme, koho měl rád.

Koho oplakával.

Čemu se smál.

Ale víme něco, co je možná ještě důležitější.

Žil.

Ne jako číslo v seznamu.

Ne jako pracovní síla.

Ale jako člověk.

Každé ráno vstával s novým dnem.

Každý večer usínal se svými vzpomínkami.

A někde mezi těmito obyčejnými dny se začal rodit nový Mauricius.

Ne v palácích.

Ne v úřadech.

Ale v životech obyčejných rodin.

Aliho příběh není výjimečný proto, že se dochoval. Je výjimečný proto, že připomíná tisíce dalších, jejichž jména čas odnesl. A právě proto stojí za to vyslovit jeho jméno nahlas.

Kapitola 10

Mezi dvěma břehy

Moře nemá cesty.

Každá loď si je vytváří sama.

Jedna mizí za obzorem a druhá po ní nikdy nepluje úplně stejně.

Jen voda si pamatuje všechny.

Mahamod se opřel o zábradlí.

Vítr byl jiný než doma.

Slanější.

Silnější.

Ali s Hamadem stáli opodál a sledovali mořské ptáky, kteří se občas objevili nad vlnami.

Byli ve věku, kdy člověk dokáže proměnit i dlouhou plavbu v dobrodružství.

Otec ji však prožíval jinak.

Každý den ho dělil od domova.

Každý den ho zároveň přibližoval k místu, které ještě neznal.

Nevíme, jak spolu mluvili.

Nevíme, zda večer sedávali vedle sebe na palubě.

Nevíme, zda Mahamod někdy v noci nemohl usnout.

Historie o tom mlčí.

Ale víme, že všechny velké cesty mají něco společného.

Nikdo na jejich začátku neví, co bude na jejich konci.

Historická poznámka

Plavba z Indie na Mauricius trvala podle podmínek na moři několik týdnů. Cestující byli odkázáni na prostor lodi, omezené zásoby a počasí. Pro většinu z nich to byla první cesta přes otevřený oceán.

Mahamod, Ali a Hamad patřili k první doložené skupině smluvních pracovníků, jejichž příchod na Mauricius je zachycen v dochovaných záznamech z roku 1826. Jejich jména se dochovala díky pečlivě vedené evidenci.

Hlas ostrova

Ještě o mně nevěděli skoro nic.

Neznali moje hory. Neznali vůni květů po dešti.

Neznali ani jméno větru, který večer sestupuje z hor k moři.

Já jsem však už čekal.

Ne na pracovníky. Ne na nové obyvatele.

Čekal jsem na příběhy.

Každý člověk, který ke mně připluje, přiveze celý svůj svět.

Jen málokdo si to uvědomuje.

Možná si Ali zapamatoval první delfíny.

Možná Hamada fascinovaly hvězdy nad oceánem.

Možná Mahamod jen tiše počítal dny. To už nezjistíme.

Ale až loď *Elizabeth* zakotvila u Mauricia, nevystoupili na břeh jen tři lidé.

Vystoupily tři životy. Tři budoucnosti.

A s nimi nespočet dalších, které se teprve měly narodit.

O některých lidech se dochová celý životopis. O jiných jen několik řádků. Ale délka záznamu nikdy neurčuje velikost lidského života.

Kapitola 11

Nový domov

Domov není místo, kam člověk přijede.

Domov vzniká pomalu.

Jedním ránem.

Jedním stromem.

Jedním dítětem.

Jednou vzpomínkou, která už nebolí tolik jako včera.

Mahamod se probudil do dalšího dne.

Už to nebyl den na lodi. Nebyl to ani den v rodné vesnici.

Byl to den na ostrově, jehož jméno ještě před několika měsíci nikdy neslyšel.

Člověk si často myslí, že největší změna nastane ve chvíli, kdy překročí moře.

Není to pravda.

Ta největší změna přichází jedno obyčejné ráno.

Když se probudí. Na okamžik zapomene, kde je.

A pak si vzpomene.

Historická poznámka

Smluvní pracovníci přicházející na Mauricius po roce 1834 byli najímáni na určitou dobu, nejčastěji na práci na cukrových plantážích. Jejich podmínky se lišily podle období i zaměstnavatele. Někteří se po skončení smlouvy vrátili do Indie, mnoho dalších však na ostrově zůstalo a založilo zde rodiny.

Právě jejich potomci dnes tvoří významnou část obyvatel Mauricia. Indické tradice, jazyky, náboženství i kuchyně se postupně propojily s africkými, evropskými a čínskými vlivy. Tak se začala utvářet jedinečná tvář ostrova.

Hlas ostrova

Lidé se mě často ptají, odkdy je někdo Mauricijec.

Nikdy jsem na to neuměl odpovědět jediným datem.

Možná ve chvíli, kdy poprvé začne říkat „náš déšť“.

Možná když ukáže dítěti strom a řekne:

„Podívej, tady budeme žít.“

Nebo když pochopí, že domov nemusí být jen místo, kde se narodil.

Nevíme, kdy se Mahamod přestal cítit jako host.

Nevíme, zda ten okamžik vůbec přišel.

Možná se část jeho srdce nikdy nevzdálila od Indie.

A možná je to tak správně.

Člověk přece nemusí zapomenout na svůj první domov, aby mohl přijmout druhý.

Právě v tom je zvláštnost Mauricia.

Nevyrostl z jedné kultury.

Vyrostl ze setkání mnoha domovů.

A možná právě proto se dnes na tak malém ostrově vedle sebe ozývají různé jazyky, slaví různé svátky a voní jídla z několika světadílů.

To není náhoda.

To je příběh.

Příběh lidí, kteří si přivezli svou minulost, ale našli společnou budoucnost.

Možná právě proto není Mauricius jen ostrovem uprostřed oceánu. Je připomínkou, že lidé mohou přijít z různých břehů a přesto jednou říkat stejnému místu – domov.

Kapitola 12

Strom, který zapustil kořeny

Stromy se nepřesazují snadno.

Některé po přesazení uschnou.

Jiné dlouho mlčí.

A pak jednoho dne vyraší nový list.

Mahamod už znal cestu.

Věděl, kde ráno vychází slunce nad plantážemi.

Věděl, kdy přijdou deště.

Věděl, které stromy dávají nejvíce stínu.

Ostrov už pro něj nebyl cizím jménem na mapě.

Stával se místem každodenního života.

Nevíme, zda si někdy sedl a přemýšlel o tom, jak daleko zůstal jeho rodný domov.

Nevíme, zda si večer vybavoval tváře lidí, které možná už nikdy nespatřil.

Nevíme ani, zda litoval svého rozhodnutí. Historie nám odpověď nedává.

Ale víme, že zůstal. A někdy je právě to největší rozhodnutí člověka. Zůstat.

Historická poznámka

Mnozí smluvní pracovníci po skončení svého závazku využili možnosti vrátit se do Indie. Jiní se rozhodli zůstat na Mauriciu. Zakládali rodiny, obdělávali půdu, provozovali drobná řemesla nebo obchodovali.

Jejich děti už vyrůstaly v prostředí, kde se vedle sebe setkávaly různé jazyky, náboženství a tradice. Právě z těchto každodenních setkání vznikala společnost, která je pro Mauricius typická dodnes.

Hlas ostrova

Lidé často mluví o mých horách.

O lagunách.

O palmách a plážích.

Jen málokdo si uvědomí, že mou největší krásou nejsou místa.

Jsou jí lidé, kteří se naučili sdílet jeden domov, přestože každý přišel odjinud.

Po letech vznikla fotografie starého muže.

Dívá se přímo do objektivu.

V jeho tváři jsou vrásky.

V očích klid.

Nevíme, na co v té chvíli myslel.

Možná na Indii.

Možná na své syny.

Možná na obyčejný den, který právě začínal.

A možná na nic z toho.

Někdy fotografie neodpovídají.

Jen mlčky čekají, až se na ně někdo podívá.

Když se dnes díváme do Mahamodovy tváře, nedíváme se jen na jednoho muže.

Díváme se na začátek příběhu, který pokračuje v milionech kroků jeho potomků i potomků všech ostatních, kteří na Mauricius připluli s nadějí na lepší život.

Jeho jméno přežilo díky několika řádkům v archivu. Jeho odkaz však nežije v archivech. Žije v lidech, kteří dnes nazývají Mauricius svým domovem.

Kapitola 13

Když se cesty protnou

Každý člověk si nese svůj příběh.

Někdo ho nese v kufru.

Jiný v modlitební knize.

Někdo jen v paměti.

A někdo už ani tam ne.

Mauricius nikdy nevytvořil jediný národ.

Nevznikl z jednoho kmene.

Ani z jednoho jazyka.

Rodil se pomalu.

Každá loď přivezla jinou řeč.

Jiné písně.

Jiné modlitby.

Jiná jídla.

Jiné vzpomínky.

A přesto se po letech začaly jejich cesty protínat.

Na tržištích. Na polích.

Ve školách. V přístavu. V rodinách.

Ne vždy to bylo snadné.

Ne vždy si lidé rozuměli.

Ale každý nový den je učil žít vedle sebe.

Historická poznámka

Dnešní Mauricius je výsledkem několika velkých migračních vln. Vedle potomků Afričanů, kteří byli na ostrov přivezeni jako otroci, zde našli nový domov lidé z Indie, Evropy, Číny i dalších částí světa.

Právě soužití těchto různých komunit vytvořilo jedinečnou společnost, v níž se dodnes prolínají jazyky, náboženství, kuchyně i kulturní tradice. Mauricius je často označován za jednu z nejúspěšnějších multikulturních společností světa.

Hlas ostrova

Kdysi ke mně lidé připlouvali jako cizinci.

Dnes se dívám na jejich vnuky.

V jejich tvářích už nerozeznám, odkud přišli jejich pradědečkové.

Ale poznám něco jiného.

Když se smějí společně, ostrov je jejich „doma“.

Možná právě v tom spočívá tajemství Mauricia.

Nezapomněl na své kořeny.

Nechal je růst vedle sebe.

Jako stromy v tropickém lese.

Každý má jiný kmen.

Jiné listy. Jinou vůni.

Přesto společně vytvářejí jedinou krajinu.

A právě proto dnes návštěvník neobjevuje jen krásné pláže.

Objevuje místo, kde se z mnoha lidských příběhů stal jeden společný.

Mauricius nevznikl tím, že lidé zapomněli, odkud přišli. Vznikl tím, že se naučili společně přemýšlet o tom, kam chtějí dojít.

Kapitola 14

Chuť domova

Domov někdy poznáme podle krajiny.

Jindy podle lidí.

A někdy podle vůně jídla, které se vaří v kuchyni.

Každý, kdo na Mauricius připlul, si s sebou přivezl něco, co se nevešlo do kufru.

Vzpomínky. Zvyky. Písně.

A také recepty.

Na ostrově se brzy začaly potkávat vůně, které dříve nikdy neležely vedle sebe.

Indické koření.

Africké pokrmy.

Evropský chléb.

Čínské nudle.

Každá rodina vařila trochu jinak.

Každá přidala do společného hrnce kousek své minulosti.

A ostrov si všechno pomalu zapamatoval.

Historická poznámka

Mauricijská kuchyně je jedním z nejviditelnějších důkazů kulturního prolínání. Spojuje indické, africké, francouzské a čínské vlivy, které se během staletí propojily v jedinečné mauricijské kreolské tradici.

Běžnou součástí života jsou pokrmy připravované podle receptů předávaných po generace, často však obohacené o místní suroviny a nové nápady. Jídlo se na Mauriciu stalo nejen prostředkem obživy, ale i symbolem setkávání a vzájemného sdílení.

Hlas ostrova

Nejkrásnější vůně není ta, která přichází z moře.

Je to vůně otevřených dveří.

Vůně kuchyně, kde je místo pro další talíř.

Tam se lidé přestávají ptát, odkud kdo přišel.

A začínají si povídat jako sousedé.

Možná právě proto se návštěvník na Mauriciu často cítí vítán.

Ne proto, že by byl turistou.

Ale proto, že je hostem.

A host dostane sklenici vody.

Šálek čaje.

Nebo kousek právě připraveného jídla.

Tak vznikají první rozhovory.

A někdy i přátelství.

Protože některé příběhy nezačínají velkými slovy.

Začínají větou:

"Pojďte dál."

Na Mauriciu se lidé nesetkávají jen na mapě. Setkávají se u jednoho stolu. A právě tam se z cizinců nejčastěji stávají přátelé.

Kapitola 15

Svátky pod jedním nebem

Některé dny se od ostatních liší.

Ne proto, že jsou zapsané v kalendáři.

Ale protože si lidé připomínají, kým jsou.

Na Mauriciu se ráno může rozezvučet chrámový zvon.

O něco později zazní zpěv z kostela.

Večer se nad městem rozhostí ticho mešity.

A o pár ulic dál se rodina schází u slavnostního stolu.

Na první pohled je každý svět jiný.

Každý má své modlitby.

Své zvyky.

Své svátky.

Přesto nad nimi vychází stejné slunce.

A večer se všichni dívají na stejnou oblohu.

Historická poznámka

Mauricius je známý mimořádnou náboženskou rozmanitostí. Vedle hinduismu zde mají významné postavení křesťanství, islám i buddhismus. Náboženské svátky různých komunit jsou součástí veřejného života a mnoho z nich jsou státními svátky.

Není neobvyklé, že se sousedé navštěvují při oslavách, i když sami vyznávají jiné náboženství. Vzájemný respekt se stal jedním z pilířů moderní mauricijské společnosti.

Hlas ostrova

Neptám se lidí, jak se modlí.

Poslouchám, jak spolu žijí.

Víra může mít mnoho podob.

Úcta k druhému má jen jednu.

Když se návštěvník ocitne na Mauriciu během některého ze svátků, možná ho nejvíce překvapí právě obyčejná lidská radost.

Barevné oděvy.

Květiny.

Hudba.

Světla.

Úsměvy dětí.

To všechno vytváří obraz ostrova, který se nebojí své rozmanitosti.

Naopak.

Právě z ní čerpá svou sílu.

Možná není největším zázrakem Mauricia to, že zde lidé věří různým věcem. Největším zázrakem je, že se navzdory své odlišnosti dokázali naučit žít pod jedním nebem.

Kapitola 16

Hora, která všechno viděla

Lidé přicházejí.

Lidé odcházejí.

Hory zůstávají.

Když první lodě zakotvily u břehů Mauricia, jeho hory už dávno stály na svých místech.

Mlčky sledovaly moře.

Vítr.

Děšť.

A čas.

Nezajímalo je, jakou vlajku nesla připlouvající loď.

Ani jakým jazykem mluvili lidé na její palubě.

Viděly jen další skupinu poutníků, kteří hledali nový začátek.

Jedni připlouvali dobrovolně.

Jiní proti své vůli.

Ale všechny vítalo stejné pobřeží.

Historická poznámka

Sopečný původ Mauricia dal vzniknout krajině s výraznými horami, hlubokými údolími a zelenými planinami. Vrcholy, jako je Le Morne Brabant, Pieter Both nebo Corps de Garde, se staly nejen orientačními body, ale také svědky důležitých událostí mauricijských dějin.

Pro mnoho obyvatel nejsou hory jen součástí krajiny. Jsou symbolem vytrvalosti, svobody a domova.

Hlas ostrova

Pamatuji si všechny, kteří ke mně přišli.

Některé znám jménem.

O většině nevím vůbec nic.

Přesto na ně nezapomínám.

Jejich kroky zůstaly v mých stezkách.

Jejich smích odnesl vítr.

A jejich naděje zakořenily v mé půdě.

Možná právě proto působí Mauricius tak zvláštním dojmem.

Není to ostrov, který by svou historií vystavoval na odiv.

Spíš ji nechává tiše dýchat.

Ve stínu stromů.

Na kamenitých stezkách.

V hukotu vodopádů.

A na vrcholcích hor, odkud je vidět oceán i krajina, která se po staletí měnila před jejich očima.

Když člověk vystoupá na mauricijský vrchol, nevidí jen ostrov. Dívá se na místo, kde se po staletí setkávaly lidské osudy s trpělivostí přírody.

Kapitola 17

Světlo, které spojuje

Jsou místa, která si pamatujeme podle staveb.

Jiná podle lidí.

Na Mauriciu si člověk často nejdříve zapamatuje světlo.

Ráno se ostrov probouzí pomalu.

První paprsky sklouzávají po vrcholcích hor.

Pak se dotknou cukrové třtiny.

Nakonec dopadnou na hladinu oceánu, která se během několika okamžiků rozzáří tisíci odlesky.

Je to stejné slunce, které vychází nad Evropou.

Stejně, které svítí nad Indií.

Stejně, které zahřívá Afriku.

A přesto jako by právě zde dokázalo spojit všechny příběhy do jediného obrazu.

Možná proto působí Mauricius tak klidně.

Ne proto, že by zde nikdy nebylo utrpení.

Ale protože každé ráno přichází nový začátek.

Historická poznámka

Poloha Mauricia v tropickém pásmu přináší poměrně stálou délku dne během celého roku. Světlo, podnebí i okolní oceán výrazně ovlivnily způsob života místních obyvatel – od zemědělství přes rybolov až po každodenní rytmus práce a odpočinku.

Příroda zde není jen kulisou. Je součástí života každého, kdo na ostrově žije.

Hlas ostrova

Slunce nerozlišuje.

Nesvítí více na bohaté.

Ani méně na chudé.

Nedívá se na barvu pleti.

Na jazyk.

Ani na víru.

Každé ráno obejme celý ostrov stejně.

Možná právě proto lidé na Mauriciu tak často zvednou oči k obloze.

Nehledají odpovědi.

Jen na okamžik vnímají, že jsou součástí něčeho většího.

Stejného nebe.

Stejného oceánu.

Stejného světla.

A možná právě tehdy pochopí, že domov není místo, kde slunce vychází.

Domov je místo, kde jeho paprsky člověk cítí ve svém srdci.

Na Mauriciu není slunce jen součástí krajiny. Je tichým svědkem všech příběhů, které se na ostrově odehrály – i těch, které teprve čekají na své vyprávění.

Kapitola 18

Moře nikdy nezavírá dveře

Každý ostrov má své hranice.

Mauricius má jen obzor.

Když se člověk postaví na pobřeží Mauricia, brzy pochopí jednu zvláštní věc.

Oceán není konec světa.

Je to cesta.

Po stejné hladině připlouvali mořeplavci.

Obchodníci.

Otroci.

Smluvní pracovníci.

Úředníci.

Dobrodruzi.

I lidé, kteří hledali nový domov.

Moře nerozhodovalo, proč přijeli.

Jen je neslo.

Historická poznámka

Poloha Mauricia uprostřed Indického oceánu z něj po staletí činila důležitou zastávku námořních cest mezi Evropou, Afrikou a Asií. Přístavy ostrova spojovaly vzdálené části světa a významně ovlivnily jeho hospodářský i kulturní vývoj.

Právě díky moři se na ostrov dostávali lidé, myšlenky, zboží i nové způsoby života.

Hlas ostrova

Každá vlna je jiná.

A přesto všechny patří jednomu oceánu.

Stejně jako lidé.

Každý přináší svůj vlastní příběh.

A přesto se jednou stanou součástí příběhu společného.

Návštěvník často obdivuje barvu lagun.

Tyrkysovou.

Průzračnou.

Klidnou.

Jen málokdy si uvědomí, že právě toto moře bylo po staletí svědkem loučení i shledání.

Přivázelo naději.

Ale také bolest.

Přinášelo bohatství.

I ztráty.

A přesto nikdy nepřestalo spojovat břehy, které od sebe dělí tisíce kilometrů.

Moře kolem Mauricia není jen kulisou jeho krásy. Je nejstarší cestou, po níž na ostrov připlouvaly lidské osudy.

Kapitola 19

Ticho, které vypráví

Ne všechno, co je důležité, vydává zvuk.

Některé příběhy se ozývají jen tomu, kdo se zastaví.

Na Mauriciu člověk brzy zjistí, že ostrov umí být překvapivě tichý.

Ne proto, že by zde nebyl život.

Právě naopak. Zpívají ptáci. Šumí listy palm.

Vlny se lámou o korálový útes.

Vítr se prohání horskými průsmyky.

A přesto mezi všemi těmi zvuky existuje zvláštní klid.

Klid, který člověka nenutí mluvit.

Jen poslouchat.

Historická poznámka

Mauricius je známý nejen svou přírodou, ale také množstvím chráněných území, horských stezek a míst, kde si krajina uchovala svůj přirozený charakter. Mnoho návštěvníků odjíždí s překvapením, že největším zážitkem nebyla známá památka ani fotografie z pláže, ale obyčejná chvíle strávená v tichu tropické přírody.

Hlas ostrova

Nemusím na sebe upozorňovat. Moře to udělá za mě.

Vítr také. A když se utiší i oni, zůstanu tu jen já.

Ostrov, který čeká, až mu bude někdo naslouchat.

Možná právě proto si lidé z Mauricia neodvážejí jen fotografie.

Odvážejí si pocit.

Pocit, který se těžko popisuje.

Je ukrytý v ranním světle.

Ve vůni tropického lesa po dešti.

V pohledu z horského vrcholu.

V pomalém západu slunce nad oceánem.

Takové okamžiky se nevejdou do fotoalba.

Zůstávají v člověku.

A vracejí se k němu ještě dlouho poté, co se letadlo ztratí nad obzorem.

Možná není největším darem Mauricia to, co člověk během cesty uvidí. Možná je jím to, co si po návratu ponese ve svém srdci.

Kapitola 20

Paměť ostrova

Paměť není jen to, co si člověk vybaví.

Paměť je i to, co v něm zůstane, i když už dávno zapomněl slova.

Na Mauriciu nejsou dějiny ukryté jen v archivech.

Jsou ve tvářích lidí.

V kamenech starých cest.

Ve stínu obrovských stromů.

V písničkách, které zpívají babičky svým vnoučatům.

V receptech předávaných z generace na generaci.

V drobných zvycích, nad nimiž se nikdo nepozastaví.

Paměť ostrova totiž nežije v knihách.

Žije v lidech.

Historická poznámka

Dějiny Mauricia jsou zaznamenány v archivech, kronikách, lodních denících i úředních dokumentech. Stejně důležitou součástí paměti ostrova jsou však rodinné příběhy, ústní tradice a každodenní život jeho obyvatel.

Právě spojení ověřených historických pramenů s lidskou zkušeností umožňuje lépe porozumět tomu, jak se z neobydleného ostrova stal domov mnoha kultur.

Hlas ostrova

Neprosím vás, abyste si zapamatovali všechna jména.

Ani všechna data.

Stačí, když si odnesete jediné poznání.

Že každý člověk, který ke mně přišel, zanechal stopu.

A každá stopa se stala součástí mé paměti.

Možná právě proto jsme se vydali na tuto cestu.

Ne proto, abychom se naučili zpaměti historii Mauricia.

Ale proto, abychom jí porozuměli.

Protože když poznáme příběhy lidí, kteří zde žili před námi, začneme se jinak dívat i na lidi kolem sebe.

A možná také sami na sebe.

Pak už není Mauricius jen bodem na mapě.

Stává se zrcadlem.

Ukazuje nám, že domov nevytvářejí budovy.

Ani hranice.

Domov vytvářejí lidé, kteří jsou ochotni předat dál to nejlepší, co si přinesli ze své vlastní cesty.

Paměť Mauricia není ukrytá v minulosti. Žije v každém člověku, který naslouchá jeho příběhům a odnese si z nich kousek porozumění pro svět i pro sebe.

Kapitola 21

Ostrov, který se usmívá

Úsměv je zvláštní řeč.

Nepotřebuje překlad.

Rozumí mu celý svět.

Na Mauriciu si člověk brzy všimne jedné věci.

Lidé se usmívají.

Ne okázale. Ne naučeně. Prostě přirozeně.

Prodavač v malém obchodě.

Řidič autobusu.

Rybář, který právě vytahuje síť.

Dítě cestou ze školy.

Každý z nich jako by říkal:

"Jsem rád, že jsi tady."

Možná je to maličkost.

Ale právě z maličkostí vzniká pocit, že člověk někam patří.

Historická poznámka

Mauricius bývá návštěvníky často označován za zemi přátelských a vstřícných lidí. Přestože ostrov prošel složitým historickým vývojem, každodenní život je dnes charakteristický klidným tempem, zdvořilostí a ochotou pomoci.

Právě lidská vstřícnost bývá jednou z nejčastějších vzpomínek, které si cestovatelé z ostrova odvázejí.

Hlas ostrova

Moje největší bohatství neleží pod zemí.

Ani na plantážích.

Ani v lagunách.

Moje největší bohatství chodí po mých ulicích.

Usmívá se.

A zdraví i neznámé lidi.

Když se po několika dnech člověk přestane cítit jako turista, začne si všímat drobností.

Někdo podrží dveře.

Někdo poradí cestu.

Někdo nabídne mango utržené právě ze stromu.

Tyto okamžiky se neobjevují v cestovních průvodcích.

Přesto právě ony vytvářejí skutečnou tvář ostrova.

Protože krásná krajina člověka okouzlí.

Ale laskavost lidí způsobí, že se chce vrátit.

Paměť ostrova netvoří jen velké dějiny. Tvoří ji i obyčejné úsměvy, které člověk dostane od lidí, jejichž jména možná nikdy nezjistí.

Kapitola 22

Čas, který nespěchá

Jsou místa, kde člověk měří čas podle hodin.

A jsou místa, kde ho měří podle východu slunce, přílivu a úsměvu lidí.

První dny si návštěvník často připadá, jako by se na Mauriciu všechno odehrávalo pomaleji.

Autobus přijede o pár minut později.

Rozhovor s prodávacem trvá déle, než čekal.

Oběd není jen jídlem. Je setkáním.

Nikdo se tím však netrápí.

Život tu plyne svým vlastním tempem.

Ne pomalu. Jen klidněji.

Historická poznámka

Po staletí určoval rytmus života na Mauriciu především přírodní cyklus. Práce na plantážích, rybolov i obchod byly závislé na počasí, ročních obdobích a moři. Přestože je dnešní Mauricius moderní a dynamickou zemí, v mnoha částech ostrova si lidé dodnes uchovali klidnější tempo každodenního života, které bývá pro návštěvníky jedním z nejpříjemnějších překvapení.

Hlas ostrova

Lidé si často myslí, že čas běží stejně všude.

Ale čas má mnoho podob.

Někde utíká. Někde se vleče. A u mě?

Já ho nechávám plynout. Protože všechno důležité potřebuje svůj čas.

Možná právě proto odjíždějí mnozí návštěvníci z Mauricia jiní, než přijeli.

Neodvážejí si jen fotografie.

Odvážejí si nový pohled na vlastní život.

Zjišťují, že ne všechno musí být hotové dnes.

Že některé rozhovory stojí za to prodloužit.

Že západ slunce není ztracený čas.

A že chvíle strávená s blízkými má větší hodnotu než další položka odškrtnutá v diáři.

Možná největším darem Mauricia není to, co člověk na ostrově uvidí. Možná je to způsob, jakým se po návratu domů začne dívat na svůj vlastní čas.

Kapitola 23

Když se obzor změnil

Každý ostrov byl jednou neznámý. A každý objev začínal jediným pohledem na obzor.

Po dlouhá staletí ležel Mauricius uprostřed Indického oceánu téměř nepovšimnutý.

Moře kolem něj křižovali rybáři, obchodníci i odvážní mořeplavci.

Někteří o ostrově možná věděli. Jiní kolem něj jen propluli. Nikdo zde však ještě nevytvořil domov.

Pak se jednoho dne na obzoru objevily lodě. A s nimi začala nová kapitola dějin.

Historická poznámka

Existují náznaky, že o ostrovech v jihozápadní části Indického oceánu mohli vědět již arabští mořeplavci. První spolehlivě doložené evropské návštěvy však pocházejí z počátku 16. století, kdy se zde zastavovali portugalské námořníky během svých plaveb do Indie.

Přesto zde nezaložili trvalou osadu.

Mauricius pro ně byl především bezpečným bodem na dlouhé cestě oceánem.

Hlas ostrova

Viděl jsem jejich plachty dřív, než oni spatřili moje hory.

Nevěděl jsem, kdo připlouvá. Ani oni nevěděli, co naleznou. Jen vítr znal odpověď.

První lodě nepřivezly jen nové lidi. Přivezly nový pohled na svět.

Od té chvíle už Mauricius nebyl jen ostrovem uprostřed oceánu. Stal se místem, které začalo vstupovat do dějin.

Každá cesta mění nejen toho, kdo putuje. Někdy navždy změní i místo, kam dopluje.

Kapitola 24

Ostrov dostává jméno

Dát něčemu jméno znamená přiznat, že to existuje.

Ale skutečnou podobu místu dávají až lidé, kteří v něm žijí.

Na začátku sedmnáctého století připluly k ostrovu nizozemské lodě.

Tentokrát nešlo jen o krátkou zastávku.

Připluli lidé, kteří chtěli zůstat.

Ostrov pojmenovali **Mauritius** na počest nizozemského místodržitele Mořice Nasavského.

Jméno se postupně proměnilo do dnešní podoby **Mauricius**.

Bylo to jméno nové.

Ale ostrov zůstal stále stejný.

Se svými lesy, horami a lagunami.

Historická poznámka

Nizozemci se pokoušeli ostrov osídlit od roku 1598. Využívali především jeho strategickou polohu na námořních trasách. Těžili vzácné ebenové dřevo a přivezli nová zvířata i rostliny.

Právě v tomto období začal mizet nelétavý pták dodo, který se stal jedním z nejslavnějších symbolů Mauricia.

Po několika desetiletích však Nizozemci ostrov opustili.

Hlas ostrova

Dali mi jméno. Ale ještě mě neznali.

Netušili, že moje největší bohatství neleží v ebenových lesích.

Leží v lidech, kteří jednou přijdou.

Některé stopy času zmizely.

Jiné zůstaly navždy.

A jméno Mauricius přežilo všechny, kteří ho vyslovili jako první.

Skutečné dějiny nezačínají okamžikem, kdy místo dostane jméno. Začínají tehdy, když se stane něčím víc než bodem na mapě.

Kapitola 25

Zrození nového světa

Každý nový začátek vyrůstá z toho, co tu bylo před ním.

Když Nizozemci ostrov opustili, zdálo se, že se znovu ponoří do ticha.

Nestalo se. Brzy připluly další lodě.

Tentokrát pod francouzskou vlajkou.

S nimi přišli lidé, kteří chtěli budovat přístavy, cesty i novou společnost.

Ostrov se začal měnit rychleji než kdykoli předtím.

Do přístavů připlouvaly obchodní lodě.

Na plantážích začal nový způsob hospodaření.

A z mnoha různých koutů světa přicházeli lidé, jejichž osudy se měly navždy protnout.

Historická poznámka

Roku 1715 převzala ostrov Francie a pojmenovala jej **Île de France**. V průběhu 18. století se stal významnou základnou francouzského námořnictva i obchodu v Indickém oceánu. Rozvíjel se přístav Port Louis, vznikaly plantáže a přibývalo obyvatel různých národností.

Právě tehdy se začaly formovat základy společnosti, z níž později vyrostl dnešní Mauricius.

Hlas ostrova

Každá loď přivezla nový jazyk.

Nové sny. Nové starosti. Někdy i bolest.

Netušil jsem, že ze všech těch rozdílů jednou vznikne můj největší dar.

Rozmanitost.

Od této chvíle už nebylo možné vyprávět dějiny Mauricia jako příběh jednoho národa.

Stával se domovem lidí, kteří přicházeli z různých světů.

Každý si přinesl něco svého.

A každý tu zanechal část sebe.

Právě tehdy se začal rodit Mauricius, který dnes obdivujeme. Ne jako dílo jediného člověka, ale jako společný příběh mnoha lidských osudů.

Kapitola 26

Chlapec, který měl dva domovy

Pamatuji si ho.

Nebyl slavný.

Jeho jméno nenajdete v žádné kronice ani na žádném pomníku. Přesto patřil k lidem, kteří pomohli vytvořit to, čím jsem se jednou stal.

Jmenoval se Ravi.

Narodil se na Mauriciu.

Jeho dědeček se však narodil v Indii.

A pradědeček tam také zemřel.

Ravi nikdy Indii neviděl.

Přesto o ní doma slýchal téměř každý večer.

Babička vyprávěla o široké řece Ganze, o hlučných tržištích, o monzunových deštích a o vůni jasmínu, která prý po západu slunce zaplavovala celé ulice.

Když poslouchal její vyprávění, připadalo mu, jako by i on kdysi těmi ulicemi běhal.

Pak vyšel ven.

Bosýma nohama se dotkl teplého písku.

Nad hlavou mu zpívali tropičtí ptáci.

Ve vzduchu voněla vanilka a cukrová třtina.

A tehdy si pokaždé uvědomil jednu zvláštní věc.

Ty vzpomínky nejsou moje.

Moje je tohle.

Jednoho dne se ve škole učitel zeptal:

„Kdo z vás ví, odkud pochází jeho rodina?“

Děti se začaly hlásit.

„Moji prarodiče přijeli z Indie.“

„Moje babička byla z Madagaskaru.“

„My máme předky z Číny.“

„Náš pradědeček byl Francouz.“

Pak přišla řada na Raviho.

Chvíli mlčel.

„A ty?“

Ravi se podíval z okna.

Za školou se třpytilo moře.

„Nevím,“ odpověděl tiše.

Děti se rozesmály.

Učitel však zavrtěl hlavou.

„Nechte ho domluvit.“

Ravi se znovu podíval ven.

„Moje rodina přišla odjinud.“

Odmlčel se.

„Ale já... já jsem odsud.“

Ve třídě bylo najednou ticho.

Možná větší, než si tehdy kdokoli uvědomoval.

Děti na tu chvíli nejspíš brzy zapomněly. Já ne.

Já jsem si zapamatoval něco jiného.

Poprvé jsem slyšel dítě, které se nemuselo rozhodovat mezi minulostí svých předků a vlastní budoucností.

Obojí v sobě dokázalo nést současně.

Právě tehdy jsem pochopil, že domov není místo, odkud přišli naši prarodiče.

Domov je místo, kde se člověk přestane cítit cizincem.

Ravi vyrostl.

Stal se učitelem.

Ve stejné škole, kde kdysi seděl jako malý chlapec.

Každý rok pokládal svým žákům stejnou otázku.

„Odkud pochází vaše rodina?“

Děti odpovídaly stejně jako kdysi.

Indie.

Afrika.

Čína.

Francie.

Madagaskar.

Když všichni domluvili, usmál se.

„To je krásné.“

Pak otevřel okno.

Do třídy vstoupil slaný vítr od oceánu.

„A teď mi řekněte...“

Podíval se na každého z nich.

„Kde jste doma?“

Tentokrát už nikdo dlouho nepřemýšlel.

„Tady.“

Odpověď zazněla téměř jedním hlasem.

Usmál jsem se.

Takové okamžiky nenajdete v učebnicích dějepisu.

Přesto právě ony mění dějiny.

Historická poznámka

Po příchodu tisíců smluvních dělníků z Indie v 19. století začaly na Mauriciu vyrůstat první generace lidí, které se už narodily na ostrově. Přestože si uchovávaly jazyk, víru i tradice svých předků, jejich každodenní život byl neoddělitelně spojen s Mauriciem. Vedle potomků afrických otroků, evropských osadníků a později i čínských přistěhovalců tak společně vytvářely novou mauricijskou společnost. Z ostrova přistěhovalců se postupně stávala země, jejíž identita vyrůstala z mnoha kultur, ale z jediného společného domova.

Často si lidé myslí, že národy vznikají podpisem smluv.

Nebo rozhodnutím vládců.

Já tomu nevěřím.

Rodí se mnohem tišeji.

Rodí se ve chvíli, kdy dítě poprvé řekne: „Já jsem odsud.“

Kapitola 27

Když se z cizinců stávají sousedé

Ravi nebyl jediný.

Jeho příběh se neopakoval doslova. Každý člověk nesl jinou minulost, jiné vzpomínky i jinou řeč. Přesto jsem v jejich životech začal poznávat stejnou proměnu.

Na začátku přicházeli jako cizinci.

Později se zdravili jménem.

A nakonec už nikdo nepřemýšlel, odkud kdo přišel. Důležitější bylo, kdo přijde pomoci, když udeří cyklon, kdo půjčí nářadí na opravu střechy nebo kdo přinese hrnek bylinného čaje nemocnému sousedovi.

Domov se nerodil velkými slovy.

Rostl z maličkostí.

Na tržišti v Port Louis se každé ráno otevíral stejný obraz.

Prodavač ovoce hlasitě smlouval s hospodyní.

Vedle něj čínský obchodník pečlivě skládal hedvábné látky.

O několik kroků dál vonělo čerstvě upečené pečivo podle francouzských receptů.

Z nedalekého stánku se nesla vůně kari.

Lidé se zastavovali, povídali si, smáli se a pokračovali dál.

Někdo mluvil francouzsky.

Jiný kreolsky.

Další přidával anglická nebo hindská slova.

Nikomu to nepřípadalo zvláštní.

Jazyky se tu nemíchaly z povinnosti.

Míchaly se proto, že lidé chtěli jeden druhému rozumět.

Také kuchyně začaly vyprávět nový příběh.

Babička připravovala jídlo podle receptu své matky.

Její snacha však přidala koření, které poznala od sousedky.

Vnoučata už ani netušila, ze které země který recept pochází.

Jen věděla, že jim chutná.

Možná právě tak vznikají nové tradice.

Ne tím, že staré zmizí.

Ale tím, že si navzájem podají ruce.

Nejraději jsem pozoroval děti.

Na pláži nerozlišovaly barvu pleti.

Na školním dvoře neřešily původ příjmení.

Při fotbale ani při honěné se nikdo neptal, odkud pochází dědeček nebo jaké modlitby se doma večer odříkávají.

Děti totiž umějí něco, co dospělí často zapomenou.

Nejdřív hledají kamaráda.

Teprve potom rozdíl.

Kolikrát jsem přemýšlel, jak jiný by svět mohl být, kdyby si dospělí dokázali uchovat dětskou schopnost přijímat druhé bez předsudků.

Ani příroda mezi lidmi nerozlišovala.

Děšť padal na všechny střechy stejně.

Slunce hrálo každého bez rozdílu.

Moře omývalo stejným příbojem rybářské čluny i obchodní lodě.

Vítr nikdy nenesl otázku:

„Odkud jsi?“ Ptal se jen: „Kam pluješ?“

Historická poznámka

Mauricius se během 19. století proměnil v mimořádně pestrou společnost. Vedle potomků evropských osadníků zde žili bývalí afričtí otroci, indičtí smluvní dělníci, čínští obchodníci i lidé dalších národností. Přestože mezi jednotlivými komunitami přetrvávaly rozdíly a někdy i napětí, každodenní život je postupně učil spolupracovat. Právě z této každodennosti se zrodila dnešní mauricijská společnost – různorodá, ale propojená.

Lidé se někdy domnívají, že dějiny mění jen králové, prezidenti nebo vojevůdci.

Já jsem byl svědkem něčeho jiného.

Dějiny měnila žena, která naučila sousedku nový recept.

Rybář, který bez váhání pomohl cizinci vytáhnout loď na břeh.

Učitel, který dětem vysvětlil, že různé jazyky nejsou překážkou, ale darem.

A děti, které si spolu hrály dřív, než dospělí pochopili, že mohou žít vedle sebe.

Tak vzniká společnost.

Ne jedním velkým rozhodnutím.

Ale tisíce drobnými skutky, které se nikdy nedostanou do učebnic.

Přesto právě ony píší ty nejdůležitější dějiny.

Kapitola 28

Hudba, která nepotřebovala překlad

Kdyby ses mě zeptal, jakým jazykem mluvím nejraději, možná bych tě překvapil.

Není to francouzština.

Ani angličtina.

Ani kreolština.

Mým nejstarším jazykem je rytmus.

Tomu rozuměli lidé dávno předtím, než se naučili vyslovovat stejná slova.

Jednoho podvečera se na návsi malé vesnice začali scházet lidé.

Slunce už klesalo za hory a vzduch pomalu chladl. Děti pobíhaly mezi dospělými, ženy dokončovaly poslední přípravy jídla a muži přinášeli bubny, které už pamatovaly mnoho podobných večerů.

Nikdo nikoho nezval.

Nikdo neměl připravený program.

Přesto všichni věděli, že dnes se bude zpívat.

První úder do bubnu byl tichý.

Druhý o něco jistější.

Pak se přidal další.

A další.

Najednou se celý večer začal pohybovat.

Na okraji kruhu stála drobná dívka.

Jmenovala se Amina.

Její maminka pocházela z africké rodiny.

Tatínkův dědeček měl kořeny v Indii.
Sousedka, která ji učila zpívat, byla kreolka.
Starý muž, jenž jí před chvílí podal buben, mluvil doma francouzsky.
Amina nikdy nepřemýšlela, komu která píseň patří.
Pro ni byly všechny písně mauricijské.
Když začala zpívat, přidali se ostatní.
Někdo znal všechna slova. Jiný jen melodii.
Další tleskal do rytmu.
Nikdo se nezastavil proto, že nerozuměl každé větě.
Hudba překlad nepotřebuje.

Často jsem si uvědomoval, že právě v takových chvílích se odehrává něco, co žádná historická kniha neumí zachytit.
Dějiny umějí spočítat lodě. Zaznamenají války. Zapiší jména guvernérů.
Jen málokdy si ale všimnou písně, kterou si lidé společně zazpívali po dlouhém pracovním dni.
A přitom právě takové chvíle spojují společnost víc než nařízení vládců.

Hudba na mém ostrově nikdy nepatřila jediné kultuře.
Africké bubny se potkávaly s evropskými melodiemi.
Indické rytmy se prolínaly s kreolskými písněmi.
Každý přinesl něco svého.
Nikdo nemusel všechno opustit.
Možná právě proto vzniklo něco úplně nového.
Ne kopie starých tradic. Ale nový hlas mého ostrova.

Historická poznámka

Hudba patří k nejvýraznějším součástem mauricijské identity. Vznikala postupně setkáváním afrických, evropských, indických i dalších kulturních vlivů. Symbolem ostrova se stal zejména styl séga, který vyrůstal z tradic zotročených Afričanů a postupně se proměnil v hudbu všech Mauricijců. Dnes je séga považována za jedno z nejcennějších kulturních dědictví ostrova a připomíná, že i z těžkých dějin může vyrůst radost ze života.

Když se noc přehoupla přes hory, bubny pomalu utichly.

Lidé se rozcházeli domů.

Na návsi zůstalo ticho.

Ale nebylo prázdné.

Ještě dlouho v sobě neslo ozvěnu smíchu, zpěvu a kroků, které se na chvíli spojily v jediný rytmus.

Tehdy jsem pochopil, že národ nevzniká jen sdílenou minulostí.

Vzniká také okamžiky, kdy lidé dokážou zpívat společně.

I když každý z nich začal svou píseň někde úplně jinde.

Kapitola 29

Cesty, které vedou ke stejnému nebi

Často slýchám stejnou otázku.

Jaké náboženství na mně vlastně převládá?

Jak stručně odpovědět?

Mým ostrovem vedou různé duchovní cesty.

A přesto všechny vzhlížejí ke stejnému nebi.

Bylo nedělní ráno.

Kostelní zvony se rozezněly ještě dřív, než slunce vystoupalo nad vrcholky hor.

Jen o několik ulic dál se z hinduistického chrámu ozval zpěv manter.

Krátce nato se z mešity rozlehl hlas svolávající věřící k modlitbě.

A o kousek dál se v tichosti otevřely dveře čínského chrámu, kde první návštěvníci zapálili vonné tyčinky.

Poslouchal jsem všechny ty zvuky. Nikdy mezi sebou nesoupeřily.

Jen připomínaly, že lidé hledají klid různými cestami.

Jednou se malá Amina zeptala své babičky:

„Babi, proč mají naši sousedé jiný chrám než my?“

Babička ji vzala za ruku. Společně vyšly na verandu.

Ukázala na hory. „Kolik cest vede nahoru?“

Amina chvíli počítala. „Hodně.“

„A kolik je vrcholů?“ „Jeden.“

Babička se usmála. „Tak vidíš.“

Po mnoho let jsem býval svědkem okamžiků, které mě nikdy nepřestaly dojímat.

Když slavili hinduisté svůj svátek, často jim přáli i jejich křesťanskí sousedé.

Když přišel muslimský svátek, zastavili se na kus řeči lidé jiných vyznání.

O Vánocích se rozsvítily domy daleko za hranicemi křesťanských rodin.

Ne proto, že by všichni věřili stejně.

Ale proto, že si vážili radosti těch druhých.

Možná právě v tom spočívá skutečná tolerance.

Nemusíš být stejný jako já.

Stačí, když budeš mít radost z toho, že druhý může být sám sebou.

Historická poznámka

Mauricius patří k nábožensky nejrozmanitějším zemím světa. Vedle hinduismu zde mají hluboké kořeny křesťanství, islám, buddhismus i čínská lidová náboženství. Náboženské svátky různých komunit jsou běžnou součástí života ostrova a mnohé z nich se staly společenskými událostmi, které přesahují hranice jednotlivých vyznání.

Když se večer po celém mém ostrově rozsvítila světla domovů, neviděl jsem chrámy.

Neviděl jsem kostely.

Neviděl jsem mešity.

Viděl jsem jen světla domovů.

A ta svítila úplně stejně.

Možná právě proto jsem nikdy nepoznal, které světlo patří kterému náboženství.

A vlastně jsem to ani vědět nepotřeboval.

Kapitola 30

Úsměv, který nic nestál

Některé poklady nelze koupit.

Nenajdete je v obchodě. Ani v muzeu. Ani v hotelové recepci.

Přesto si je lidé z Mauricia odnášejí celý život.

Jedním z nich je obyčejný úsměv.

Pamatuji si starého prodavače manga.

Každé ráno rozložil svůj malý stánek u silnice.

Plody pečlivě srovnal do úhledných řad, jako by připravoval výstavu.

Kolem poledne přišla malá holčička.

Dlouho si ovoce prohlížela.

Pak sklopila oči. „Já dnes nemám peníze.“

Muž se usmál. Vybral to nejhezčí mango. Podal jí ho.

„Tak mi zaplatíš svým úsměvem.“

Holčička se rozesmála. Rozběhla se domů.

A muž se znovu pustil do práce, jako by se nestalo nic výjimečného.

Jenže já jsem věděl, že právě takové okamžiky dělají ostrov ostrovem.

Nešlo o mango.

Ani o peníze. Šlo o to, že někdy člověk dostane víc, než kolik si může dovolit zaplatit.

A někdy ten, kdo dává, získá ještě víc.

Podobných příběhů jsem na svých cestách vídal nespočet.

Někdo zastavil auto, aby odvezl neznámého člověka.

Jiný pomohl turistovi najít cestu, přestože sám spěchal.

Rybář věnoval část úlovku staré sousedce.

Děti běžely otevřít branku staršímu pánovi dřív, než o to stačil požádat.

Nejsou to události, které by se dostaly do zpráv.

Právě proto jsou tak důležité.

Jednou jsem slyšel návštěvníka, který odjížděl domů.

Řekl:

„Nevím proč, ale tady se na mě pořád někdo usmíval.“

Usmál jsem se také.

Možná už znal odpověď.

Jen si ji ještě neuměl pojmenovat.

Historická poznámka

Mauricius je dlouhodobě známý vstřícností svých obyvatel. Mnoho cestovatelů popisuje ochotu místních poradit, pomoci nebo jen věnovat přátelský úsměv jako jeden z nejsilnějších zážitků z pobytu. Přestože jde o subjektivní zkušenost, právě lidská otevřenost patří k tomu, na co návštěvníci nejčastěji vzpomínají.

Často přemýšlím, co bych si přál, aby si lidé z mého ostrova odvezli.

Mušle? Fotografie? Písek v botách? To všechno časem zmizí.

Ale pokud si odvezou chuť usmát se na někoho neznámého...

Pak si odnesli kousek Mauricia.

A věř mi. To je ten nejcennější suvenýr, který jim mohu dát.

Kapitola 31

Stařec pod banyánem

Každé ráno přicházel na stejné místo.

Nikdo už přesně nevěděl, kdy s tím začal.

Možná před třiceti lety.

Možná před čtyřiceti.

Na Mauriciu totiž lidé neměří čas jen kalendářem.

Někdy stačí říct:

„Sedával tam už tehdy, když jsem byl malý.“

A každý hned ví.

Banyán rostl na okraji vesnice.

Jeho kořeny se zvedaly nad zem jako zkamenělé vlny.

Silné větve vytvářely přirozenou střechu, pod kterou bylo příjemně i v největším horku.

Stařec přicházel vždy se stejnou hůlkou.

Posadil se.

Opřel si ruce o kolena.

A čekal.

Ne na autobus.

Ne na poštu.

Čekal na lidi.

Jmenoval se Emmanuel.

Jeho vlasy byly bílé jako mořská pěna.

Tvář měl plnou hlubokých vrásek, které nevypadaly jako stopy stáří.

Spíš jako mapa života.

Děti se u něj zastavovaly cestou ze školy.

Rybáři mu zamávali cestou k moři.

Turisté si mysleli, že jen odpočívá.

Netušili, že sedí vedle jednoho z nejbohatších lidí na ostrově.

Jednou jsem se u něj zastavil na delší chvíli.

Chvíli jsme mlčeli.

Pak jsem se zeptal:

„Není vám tu dlouhá chvíle?“

Usmál se.

„Když člověk umí poslouchat, nikdy není sám.“

Podíval jsem se kolem.

Několik dětí hrálo fotbal.

Žena nesla košík s ovocem.

Mladý muž opravoval jízdní kolo.

Zdálo se mi, že se nic zvláštního neděje.

Stařec však sledoval každý úsměv, každé pozdravení, každé podání ruky.

Jako by četl knihu, kterou ostatní neviděli.

„Víš,“ řekl po chvíli, „když jsem byl mladý, myslel jsem si, že bohatý je ten, kdo má velký dům.“

Odmlčel se.

„Pak jsem si myslel, že ten, kdo má hodně peněz.“

Vítr lehce pohnul listy banyánu.

„Dnes už vím, že jsem se mýlil.“

Podíval se na malého chlapce, který právě pomohl starší paní přenést tašku přes cestu.

„Nejbohatší je člověk, který má čas.“

„Čas?“

„Ano.“

Usmál se.

„Čas zastavit se.“

„Čas vyslechnout druhého.“

„Čas obejmout vnouče.“

„Čas sednout si vedle osamělého souseda.“

„Čas poděkovat.“

„Čas odpustit.“

„Peníze se dají vydělat znovu,“ pokračoval tiše.

„Dům můžeš znovu postavit.“

„Ale jediná minuta života...“

Podíval se do koruny stromu.

„...ta už se nikdy nevrátí.“

Vedle nás se zastavila mladá žena.

„Dobrý den, Emmanuele.“

„Jak se má maminka?“

zeptal se.

„Už je jí lépe.“

„To jsem rád.“

Nepovídali si déle než půl minuty.

Když odešla, zeptal jsem se:

„Znáte všechny?“

Zasmál se.

„Ne.“

„Jen se o ně celý život zajímám.“

Historická poznámka

Na Mauriciu, stejně jako v mnoha ostrovních komunitách, býval život po generace založen na pevných sousedských vztazích. Lidé se navzájem znali, sdíleli radosti i starosti a pomoc druhému byla přirozenou součástí každodenního života. Přestože se dnešní společnost mění stejně jako jinde ve světě, právě pocit sounáležitosti patří dodnes k hodnotám, kterých si mnoho Mauricijců nejvíce váží.

Slunce pomalu klesalo.

Stín banyánu se prodlužoval.

Lidé přicházeli.

Lidé odcházeli.

Emmanuel zůstával.

Najednou jsem pochopil, že on pod tím stromem vlastně na nikoho nečeká.

On je součástí cesty.

Stejně jako ten strom.

Stejně jako lavička.

Stejně jako studna ve středu vesnice.

Jsou to místa, kolem kterých lidé chodí celý život.

A teprve když jednou zmizí, uvědomí si, jak moc jim chyběla.

Když jsem se zvedal k odchodu, Emmanuel na mě zavolal.

„Až budeš jednou starý, nesnaž se po sobě zanechat co nejvíc věcí.“

Usmál se tím zvláštním, klidným úsměvem lidí, kteří už nikam nespíchají.

„Snaž se po sobě zanechat co nejvíc lidí, kteří na tebe budou vzpomínat s úsměvem.“

Poděkoval jsem.

A když jsem se po několika krocích ohlédl, seděl pod banyánem dál.

Jako by tam seděl odjakživa.

A jako by tam měl sedět ještě dlouho poté, co odejdou všichni ostatní.

Večer pod banyánem

Jednoho dne jsem Emmanuela zastihl o něco později než obvykle.

Slunce už téměř zapadlo.

Na lavičce seděl jen Emmanuel.

Vedle sebe měl položený malý papírový sáček.

„Dnes jste tu sám?“ zeptal jsem se.

Usmál se.

„Nikdy nejsem sám.“

Zůstal jsem s ním a chvíli jsme mlčky pozorovali podvečer.

Po chvíli přišlo malé děvčátko.

Nemohlo jí být víc než sedm let.

Bez jediného slova k němu přiběhlo.

Objalo ho kolem krku.

Pak otevřelo sáček.

Byly v něm malé sušenky.

Jednu si vzala.

Druhou podala Emmanuelovi.

Společně ji pomalu snědli.

Pořád beze slov.

Když holčička odběhla za kamarády, zeptal jsem se:

„To je vaše vnučka?“

Zavrtěl hlavou.

„Ne.“

„Tak pravnučka?“

Znovu se usmál.

„Ani to ne.“

Chvíli jsem mlčel.

Po chvíli tiše dodal:

„Jen jsme se před lety jednou potkali.“

„Spadla z kola.“

„Plakala.“

„Sedl jsem si vedle ní, dokud nepřestala.“

Odmlčel se.

„Od té doby si každý čtvrtek spolu sníme jednu sušenku.“

Podíval jsem se za děvčátkem, které se právě smálo s ostatními dětmi.

„To je všechno?“

Emmanuel pokrčil rameny.

„Někdy stačí jeden obyčejný okamžik.“

Vítr lehce rozvlnil listy banyánu.

„Lidé si často myslí, že život mění velké činy.“

Na chvíli zavřel oči.

„Já si myslím, že svět drží pohromadě tisíce maličkostí, které si nikdo nezapisuje.“

Když se večer pomalu usadil pod větvemi banyánu, podíval jsem se naposledy zpátky.

Emmanuel seděl pořád stejně.

Jen vedle něj zůstal prázdný sáček od sušenek.

Napadlo mě, že jednou zmizí.

Lavička možná zpustne.

Banyán zestárne.

Ale někde bude žít žena, která bude svým dětem vyprávět o starém pánovi, s nímž jako malá každý čtvrtek jedla jednu sušenku.

A možná právě tak vzniká nesmrtelnost obyčejných lidí.

Kapitola 32

Rybář, který nikdy neměřil bohatství úlovkem

Na Mauriciu se den neprobouzí budíkem.

Probouzí se mořem.

Ještě než první paprsky pohladí vrcholky hor, z laguny už se ozývá tiché šplouchání vesel.

Některé lodě vyrážejí za rybami. Jiné jen za tichem.

Armand vstával každý den ve stejnou hodinu.

Ne proto, že musel. Protože to měl rád.

Když otevřel dveře svého domku, vzduch byl ještě chladný.

Oceán spal.

Jen na hladině se občas objevily kruhy po rybě, která se na okamžik dotkla nového dne.

Armand položil dlaň na bok své staré dřevěné loďky.

„Tak pojd', děvče,“ usmál se. „Moře už na nás čeká.“

Nikdy jí neříkal loď. Vždycky děvče. Jako starému příteli.

Jednou Armand zase zaslechl otázku, kterou mu návštěvníci pokládali poměrně často.

„Kolik ryb potřebujete ulovit, aby se vám den vyplatil?“

Podíval se na tazatele s pobavením. „To je evropská otázka.“ A rozesmál se.

„Vy tam pořád všechno počítáte.“

Pak odstrčil loď od břehu.

„Pojd'.“

Jeho odpověď si pamatuji dodnes.

Lod' se pomalu pohupovala na hladině.

Motor mlčel.

Slunce se právě vynořovalo z oceánu.

Chvíli bylo slyšet jen šplouchání vody.

Po několika minutách Armand ukázal před sebe.

„Vidíš?“

„Co?“ „To světlo.“

Na okamžik zavládlo ticho.

Pak tiše řekl:

„Kvůli tomu vstávám.“

Sítě vytáhl až o hodinu později.

Bylo v nich jen několik ryb.

Mnozí by čekali zklamání.

On se však usmál stejně jako ráno.

„Dnes moře dalo právě tolik.“

„A nestačí to?“ „Stačí.“

„A když zítra nedá nic?“ Pokrčil rameny.

„Pak mi dá jiný den.“

Historická poznámka

Rybolov patří na Mauriciu po staletí k přirozené součásti života pobřežních komunit. Pro mnoho rodin nebyl jen zdrojem obživy, ale také způsobem, jak porozumět rytmu oceánu. Zkušený rybář se neřídí pouze hodinami nebo kalendářem. Sleduje vítr, příliv, proudy, barvu vody i chování ptáků. Každý den je jiný a právě schopnost přijmout tuto proměnlivost se stala součástí života lidí, kteří s mořem vyrůstali.

Když se Armand vracel ke břehu, potkala jeho loď jiného rybáře.

Mladík zamával.

„Jaké to bylo?“

zavolal.

Armand zvedl ruku.

„Krásné ráno.“

Mladý rybář se zasmál.

„Ptal jsem se na ryby!“

Armand se znovu usmál.

„Já odpověděl.“

Jeho slova ve mně zůstala ještě dlouho.

Jejich skutečný význam jsem pochopil až mnohem později.

Existují lidé, kteří celý život počítají to, co vlastní.

A pak jsou lidé, kteří počítají rána, za která mohou být vděční.

Dodnes nevím, kdo z nich je skutečně bohatší.

Když se Armand vrátil na břeh, znovu seděl na okraji své loďky.

Spravoval síť.

Pohvizdoval si.

A díval se na oceán stejným pohledem jako člověk, který ví, že nejkrásnější dary života se nevejdou ani do peněženky, ani do rybářské sítě.

Moře mu to připomínalo každým novým svítáním.

Kapitola 33

Žena, která sbírala víc než čajové lístky

Když se řekne čajová plantáž, většina lidí si představí nekonečné zelené svahy.

Fotografie.

Pohlednice.

Málokdo si ale představí ruce.

Ruce, které každé ráno trpělivě vybírají jen ty nejmladší lístky.

Ruce, které znají vůni mlhy i první kapky deště.

Ruce, které nikdy nepospíchají.

Na některé lidi se nezapomíná. Devi byla jednou z nich.

Potkával jsem ji vysoko v kopcích, kde se čajové keře táhnou jako zelené vlny až k obzoru.

Na hlavě měla široký slaměný klobouk.

Na zádech proutěný koš.

Usmívala se na každého, kdo přišel.

Často říkala:

„Přišel jste se podívat na čaj?“

Když návštěvník přikývl, dodala:

„Tak se dívejte pomalu.“

Na ta slova jsem nikdy nezapomněl.

Pomalu.

Jako by právě to bylo nejdůležitější.

Šla úzkou pěšinou mezi čajovými keři.

Co chvíli se zastavila.

Dvěma prsty jemně utrhla lístek.

Pak další.

A ještě jeden.

Každý pohyb byl stejný.

Přesto nepůsobil naučeně.

Byl přirozený.

Jako dýchání.

Jednou se jí někdo zeptal:

„Kolik lístků za den nasbíráte?“

Usmála se.

„Nikdy jsem je nepočítala.“

„A koše?“

Zavrtěla hlavou.

„Ani ty ne.“

„Tak co počítáte?“

Na okamžik se zadívala do dálky.

Tam, kde se ranní mlha pomalu rozestupovala a mezi kopci se objevovalo slunce.

„Lidi.“

Ta odpověď by mnohé překvapila.

Mě nepřestala provázet dodnes.

„Každý den někdo přijde.“

„Někdo odchází.“

„Někdo se směje.“

„Někdo má starosti.“

Utrhla další dva lístky.

„A když člověk celý den mlčí, začne si těch věcí všímat.“

Historická poznámka

Pěstování čaje má na Mauriciu dlouhou tradici. Plantáže ve vyšších polohách ostrova využívají chladnější podnebí a časté mlhy, které vytvářejí ideální podmínky pro růst kvalitních čajových keřů. Práce při sklizni vyžaduje trpělivost i zkušenost – sbírají se pouze nejmladší lístky, které dávají čaji jeho jemnou chuť a vůni. Za každým šálkem se skrývají tisíce pečlivých pohybů lidských rukou.

Po poledni si sedla do stínu starého stromu.

Otevřela látkový uzlík.

Uvnitř byly dva kousky domácí placky.

Jeden nabídla návštěvníkovi.

„Děkuji.“

Jen pokrčila rameny.

„Na kopci se nejí samotnému.“

Nikdo nevěděl, jestli je to starý zvyk.

Nebo její vlastní pravidlo.

A vlastně na tom nezáleželo.

Když se vracela domů, přiběhla po cestě malá dívka.

„Babi!“

zavolala.

Devi se usmála tím nejkrásnějším úsměvem, jaký jsem toho dne viděl.

Holčička jí podala jediný drobný květ.

Ne vzácnou orchidej.

Obyčejnou luční květinu.

Devi si ji opatrně zastrčila za klobouk.

Kdosi se jí zeptal:

„To je pro štěstí?“

Pohladila dívku po vlasech.

„Ne.“

„To je na památku dneška.“

Když se den chýlil ke konci, uvědomil jsem si, že Devi celý den nesbírala jen čajové lístky.

Sbírala pohledy.

Úsměvy.

Setkání.

Slova, která lidé vyslovili jen mimochodem.

Možná právě proto působila tak klidně.

Její život nebyl bohatý na věci.

Byl bohatý na okamžiky.

A možná je to právě to, co mi příroda na mých kopcích šeptá už od nepaměti.

Největší úrodu nenosíme v koších.

Nosíme ji v srdci.

Kapitola 34

Děti na pláži

Na mých plážích vyrůstaly celé generace dětí.

A všechny mě učily stejnou lekci.

Moře bylo klidné.

Vlny líně omývaly bílý písek a vítr si pohrával s listy filaa.

Nedaleko si hrála skupinka dětí.

Bylo jich šest nebo sedm.

Možná osm.

Nikdo je neorganizoval.

Nikdo jim nevymýšlel program.

Přesto přesně věděly, co mají dělat.

Jedno stavělo hrad z písku.

Druhé hledalo mušle.

Třetí běhalo za kraby, kteří mizeli ve svých malých norách.

Nejmenší holčička seděla stranou.

Do mokrého písku kreslila prstem spirály.

Tak soustředěně, jako by vytvářela umělecké dílo.

Po chvíli přišla větší vlna.

Hrad zmizel.

Krabí stopy se ztratily.

Spirály odnesla voda.

Pozoroval jsem děti.

Čekal bych zklamání.

Pláč.

Vzteky.

Nestalo se nic.

Jen se na sebe podívaly.

A začaly stavět znovu.

Jednou se někdo zeptal chlapce, který právě znovu navážel mokré písečnice:

„Nevadí ti to?“

Nechápavě se podíval.

„Co?“

„Že vám moře všechno zničilo.“

Rozesmál se.

„Vždyť je to moře.“

Jeho odpověď byla stejně prostá jako pravdivá.

Ještě dlouho jsem vídal stejný obraz.

Děti stavěly. Moře bouralo.

Děti znovu stavěly.

Nikdo se nehádal s vlnami.

Nikdo jim nevyčítal, že jsou nespravedlivé.

Prostě přijaly, že taková je jejich práce.

A jejich byla stavět dál.

Historická poznámka

Mauricius je ostrov obklopený korálovým útesem, který chrání většinu pobřeží před silnými oceánskými vlnami. Díky tomu vznikly klidné laguny s mělkou vodou, kde si mohou bezpečně hrát děti a kde se po generace odehrává každodenní život místních rodin. Pláž tu není jen místem odpočinku pro návštěvníky. Je přirozenou součástí života – místem setkávání, her, rybaření i společných rodinných chvil.

Když se slunce začalo sklánět k obzoru, děti si oprášily kolena.

Jedna holčička se zastavila u svého hradu.

Usmála se na něj.

Pak se otočila a odešla.

Ani ji nenapadlo vzít si z něj kousek domů.

Patřil tomu dni.

Stejně jako smích, který kolem něj zněl.

Dlouho jsem přemýšlel, proč dospělí tolik trpí nad věcmi, které děti dokážou pustit během jediné minuty.

Možná proto, že časem zapomeneme, co děti vědí odjakživa.

Že některé věci nejsou krásné proto, že vydrží.

Jsou krásné právě proto, že jednou zmizí.

A možná mi to moře připomíná každý den.

Nezáleží na tom, kolikrát ti vlna zboří hrad.

Důležité je, jestli máš chuť postavit nový.

Kapitola 35

Strom, který pamatoval čtyři generace

Na kraji jedné z mých vesnic rostl starý strom.

Nikdo už přesně nevěděl, kdo ho zasadil.

Možná pradědeček.

Možná někdo ještě před ním.

Na tom už nezáleželo.

Strom totiž dávno přestal patřit tomu, kdo jej zasadil.

Patřil všem.

Jeho koruna byla tak široká, že pod ní našlo stín několik rodin najednou.

Děti si kolem kmene hrály na schovávanou.

Starší lidé si sem chodili odpočinout.

Někdo si pod něj přinesl knihu.

Jiný jen své myšlenky.

Zdálo se, že strom umí přijmout všechno.

Smích.

Ticho.

Radost.

I slzy.

Na některé rozhovory se nezapomíná.

Jednoho dne pod stromem seděla stará žena.

Vedle ní malý chlapec.

Ukázala prstem vzhůru.

„Vidíš tu větev?“

Chlapec přikývl.

„Na té jsem jako malá sedávala já.“

Pak ukázala na silnější větev o kus dál.

„Tam si hrával tvůj tatínek.“

Chlapec se usmál.

„A já?“

Pohladila ho po vlasech.

„Ty máš celý strom.“

Ta věta ve mně zůstala.

Pod tím stromem se odehrála nejedna svatba.

Lidé se tam scházeli po pohřbech.

Děti tam slavily narozeniny.

Starší sousedé si tam každý večer povídali.

Strom nic z toho nezapomněl.

Jen mlčel.

Tak jako mlčí všichni dobří posluchači.

Historická poznámka

Na Mauriciu mají stromy v mnoha komunitách zvláštní význam. Poskytují stín v tropickém podnebí, stávají se přirozeným místem setkávání a často jsou svědky rodinných i společenských událostí. Některé rostou déle než lidský život a spojují několik generací jediné rodiny. Není výjimkou, že lidé označují místo podle stromu, který tam stojí, protože se stal orientačním bodem nejen v krajině, ale i v jejich vzpomínkách.

Jednoho odpoledne se zvedl vítr.

Listy se lehce rozechvěly.

Na zem dopadlo několik drobných semínek.

Chlapec jedno zvedl.

„Co s ním bude?“

zeptal se.

Stará žena se usmála.

„Možná z něj jednou vyroste další strom.“

„A bude stejně velký?“

„To nevím.“

„Ale jestli se o něj někdo bude starat, jednou pod ním budou sedět tvoje děti.“

Chlapec sevřel semínko v dlani.

Jako by právě dostal poklad.

Když se den chýlil k večeru, strom stál stejně klidně jako před desítkami let.

A napadlo mě, že lidé často obdivují stromy pro jejich výšku.

Možná by je ale měli obdivovat spíš pro jejich trpělivost.

Celý život dávají.

Stín. Útočiště. Plody. Krásu.

A nikdy se neptají, kdo si z jejich darů ukrojí největší díl.

Možná právě proto se pod jejich korunou člověk cítí tak dobře.

Protože strom nám beze slov připomíná, že největší síla není v tom, kolik prostoru člověk zabere.

Ale kolik prostoru dokáže vytvořit pro druhé.

Kapitola 36

Muž, který pokaždé ulovil tu největší rybu

Každá z mých vesnic měla svého vypravěče.

Ani u mě tomu nebylo jinak.

Jmenoval se Baptiste.

Byl to rybář.

A kdybyste věřili všemu, co vyprávěl, plavaly by kolem mého ostrova ryby větší než autobusy.

Každý podvečer sedával před malým krámkem.

Vedle sebe měl prázdný dřevěný sud obrácený dnem vzhůru.

To byla jeho židle.

Jakmile si na ni sedl, lidé věděli, že za chvíli začne představení.

Nejdřív přišly děti.

Pak sousedé.

Nakonec i turisté.

Nikdo nevěděl proč.

Prostě se tam vždycky nějak ocitl.

„Tak povídejte, Baptiste!“

zavolal jednou malý chlapec.

Starý rybář si významně odkašlal.

„Bylo to minulý týden...“

Všichni se usmáli.

„...nebo možná před třiceti lety.“

Smích se rozlil ulicí.

„Vyplul jsem ještě za tmy.“

Roztáhl ruce.

„A najednou se moře otevřelo.“

Rukama naznačil oblouk tak velký, až málem shodil klobouk.

„Přede mnou vyskočila ryba...“

Odmlčel se.

Děti se naklonily blíž.

„...tak veliká...“

Roztáhl ruce ještě víc.

„...že když dopadla zpátky do vody, vznikl nový ostrov!“

Tentokrát se smáli úplně všichni.

Dokonce i prodavač, který tu historku slyšel nejméně stokrát.

„To není pravda!“

vykřikl jeden z chlapců.

Baptiste se zatvářil uraženě.

„Tak dobře.“

Odmlčel se.

„Možná to nebyl celý ostrov.“

„Jen malý poloostrov.“

Smích byl ještě hlasitější.

Právě v tu chvíli kolem pomalu procházel Emmanuel.

Opíral se o svou známou hůl.

Na okamžik se zastavil.

„Tak co, Baptisti?“

usmál se.

„Dneska byla ta ryba zase o metr delší?“

Baptiste si povzdechl.

„Ale kdepak.“

„Dneska jsem byl výjimečně skromný.“

Emmanuel pokýval hlavou.

„To se ti stává tak jednou za deset let.“

Oba se rozesmáli.

Bylo vidět, že ten rozhovor vedou už celý život.

Když se lidé začali rozcházet, zůstal na sudu sedět už jen Baptiste a malý chlapec.

„Dědečku...“

řekl tiše.

„Povězte mi něco doopravdy.“

Baptiste chvíli mlčel.

Pak se podíval směrem k moři.

„Víš...“

„Jednou jsem opravdu chytil tu největší rybu svého života.“

Chlapec vykulil oči.

„Jak byla velká?“

„Tak akorát.“

„A co jste s ní udělal?“

„Pustil jsem ji.“

„Proč?“

Baptiste se usmál.

„Protože měla ještě celý život před sebou.“

Chlapec nechápal.

„A nebylo vám to líto?“

Starý rybář zavrtěl hlavou.

„Ne.“

„Víš, hochu...“

„Člověk nemusí vlastnit všechno, co se mu v životě povede.“

Historická poznámka

Vyprávění příběhů patří k nejstarším tradicím ostrovních komunit. Dlouho před televizí nebo internetem se lidé scházeli po práci před domy, na návsi nebo u přístavu a sdíleli zážitky, vzpomínky i humorné historky. Mnohé z nich byly přikrášlené, ale nikomu to nevadilo. Nešlo o přesnost. Šlo o společný smích, který spojoval sousedy a předával příběhy z generace na generaci.

Když se vesnice pomalu ponořila do večerního ticha, Baptiste seděl na svém sudu dál.

Kolem už nikdo nebyl.

Jen večerní vánek si pohrával s okrajem jeho klobouku.

Dodnes si říkám, že možná žádnou obří rybu nikdy nechytil.

Ale získal něco mnohem vzácnějšího.

Každý večer dokázal na chvíli zachytit lidský smích.

A ten se, na rozdíl od ryb, nedá zavřít do sítě.

Jen si ho odnášíme domů.

A někdy nám vydrží celý život.

Kapitola 37

Muž, který nikdy neodmítl šálek čaje

Brzy jsem si všiml jedné zvláštní věci.

Kamkoli lidé na mém ostrově přišli, téměř vždy zazněla stejná otázka.

„Dáte si čaj?“

Nezáleželo na tom, jestli se zastavili na pět minut nebo na hodinu.

Čaj jako by předcházel každému rozhovoru.

Na Noëla si pamatuji dobře.

Nebyl rybář.

Ani farmář.

Ani průvodce.

Byl opravář jízdních kol.

Jeho malá dílna stála u cesty.

Před ní viselo několik starých zvonků, pláštů a pumpiček.

Každého příchozího vítal stejně.

„Dáte si čaj?“

Když se někdo usmál a namítl:

„Ještě jsme se ani nepředstavili.“

Noël jen mávl rukou.

„Na to bude času dost.“

„Nejdřív čaj.“

Jednou u něj seděl návštěvník na malé dřevěné stoličce.

Noël mezitím jednou rukou opravoval brzdu a druhou míchal čaj.

Zdálo se, že obojí dělá stejně přirozeně.

„Kolik kol už jste opravil?“

zeptal se návštěvník.

Noël se zamyslel.

„To nevím.“

„A kolik šálků čaje jste uvařil?“

Rozesmál se.

„To by bylo ještě těžší spočítat.“

Během dopoledne přišli čtyři lidé.

Jeden kvůli prasklému řetězu.

Druhý jen pozdravit.

Třetí si půjčil pumpičku.

Čtvrtý nepřišel kvůli kolu vůbec.

Posadil se.

Dostal čaj.

Chvíli mlčeli.

Pak odešel.

„Ani jste nic neřešili.“

podívil se návštěvník.

Noël pokrčil rameny.

„Možná právě to potřeboval.“

Historická poznámka

Mauricijská pohostinnost je často popisována jako jedna z nejvýraznějších vlastností ostrova. Nabídnout hostovi čaj, vodu nebo něco malého k jídlu není formální zvyk, ale přirozený projev přijetí. V multikulturní společnosti, kde se po generace setkávali lidé různých jazyků, náboženství i původu, se právě společně sdílený stůl stal jedním z nejjednodušších způsobů, jak překonat rozdíly.

Když se návštěvník chystal odejít, sáhl do kapsy.

„Kolik vám dlužím za čaj?“

Noël se na něj podíval tak překvapeně, až se oba na okamžik odmlčeli.

Pak se usmál.

„Čaj něco stojí. Přátelství ne.“ Ta věta ve mně zůstala.

Noël už se znovu skláněl nad kolem.

Jako by právě nepronesl jednu z nejkrásnějších myšlenek, které jsem kdy slyšel.

Návštěvník odešel s prázdnýma rukama.

Chuť čaje už dávno zmizela.

Přesto si odnesl dar.

Možná proto, že některé věci člověk nepřijímá rukama.

Přijímá je srdcem.

A právě tehdy pochopí, že opravdová pohostinnost nikdy nezačíná konvicí.

Začíná otevřenými dveřmi.

Kapitola 38

Žena, která znala jména květin

Na okraji jedné z mých vesnic žila starší paní Solange.

Každé ráno chodila stejnou cestou.

Pomalů.

Jako by nikam nespěchala.

Občas se zastavila.

Pohládila list.

Narovnala zlomenou větvíčku.

Nebo jen tiše pozorovala květinu, kterou většina lidí bez povšimnutí minula.

Na Solange si pamatuji dobře.

Jednou se jí někdo zeptal:

„Vy jste zahradnice?“

Usmála se.

„Ne.“

„Jen se celý život učím představovat.“

Tazatel nechápal.

Ukázala na drobnou orchidej.

„Tohle je Brassavola.“

Pak na keř obsypaný květy.

„Tohle je ibišek.“

Nakonec na vysoký strom.

„A tamhle kvete flamboyant.“

„Vy znáte všechny?“

„Ne.“

„Ale snažím se.“

Pak dodala větu, která ve mně zůstala.

„Když znáš někčí jméno, přestane být cizí.“

Od té doby jsem se i já díval na své lesy a zahrady trochu jinak.

Neviděl jsem už jen zeleň.

Viděl jsem své obyvatele.

Možná právě proto se na mne lidé tak rádi vracejí.

Ne proto, že na mně roste tolik květin.

Ale proto, že se tu lidé dosud umějí zastavit.

A podívat se jim do tváře.

Kapitola 39

Chlapec, který sbíral východy slunce

Na některé lidi se nezapomíná.

Byl mezi nimi i jeden chlapec.

Každé ráno sedával na jiném místě.

Jednou na pláži. Podruhé na útesu. Jindy vysoko nad údolím.

Nikdy nic nehledal. Jen seděl. A díval se.

Jednou se ho někdo zeptal:

„Kolik východů slunce jsi už viděl?“

Usmál se.

„Ani jeden.“

Tazatel se překvapeně podíval.

„Jak to myslíš?“

Chlapec obrátil pohled k obzoru.

„Každý byl přece jiný.“

Na chvíli zavládlo ticho.

Slunce se právě vyhouplo nad oceán.

Jako už tisíckrát.

A přesto poprvé.

Tehdy jsem pochopil, že některé okamžiky nestárnou.

Jen my si na ně někdy přestaneme nacházet čas.

Kapitola 40

Hodinář bez hodinek

Na některé lidi se nedá zapomenout.

Monsieur René byl jedním z nich.

Hodiny opravoval téměř padesát let.

V jeho dílně tikaly desítky hodin.

Velké. Malé. Staré kapesní hodinky.

Každé šly jiným tempem.

Jen jejich majitel žádné nenosil.

Jednou se ho někdo zeptal: „Proč?“

Položil šroubovák a usmál se.

„Protože hodinky měří čas.“

„A vy ne?“

Podíval se z okna.

Vítr právě rozhoupal palmy. Někde v dálce bylo slyšet moře.

„Ne.“ „Já se ho snažím prožít.“

Ta odpověď ve mně zůstala.

Když návštěvník odešel, uvědomil si zvláštní věc.

Za celý rozhovor se Monsieur René ani jednou nepodíval, kolik je hodin.

A přesto neměl pocit, že by přišel o jedinou minutu.

Možná totiž nejšťastnější lidé nejsou ti, kteří mají času nejvíc.

Ale ti, kteří ho přestanou neustále počítat.

Kapitola 41

Poslední rána na pláži

Pamatuji si mnoho posledních rán na pláži.

Žádné z nich nebylo stejné.

Někdo přicházel ještě za šera.

Jiný až ve chvíli, kdy první paprsky slunce rozzářily hladinu oceánu.

Někdo šel pomalu.

Jako by chtěl každým krokem odchod o malou chvíli oddálit.

Jiný se zastavil hned u vody.

Mlčky se díval před sebe.

Každý se loučil po svém.

Mokrý písek si na okamžik zapamatoval jejich stopy.

Pak přišla vlna.

Tiše je odnesla.

Nikdy nespěchala.

Jen dělala svou práci.

Stejně jako moře.

Stejně jako čas.

Někdy na stejném místě sedával chlapec, který sbíral východy slunce.

Díval se k obzoru stejně soustředěně jako vždy.

O kus dál procházela Solange.

Zastavila se u rozkvetlé rostliny.

Jemně se dotkla květu.

Usmála se.

A pokračovala dál.

Každé ráno bylo jiné.

A přesto v sobě neslo stejný klid.

Vítr přinášel vůni soli.

Šumění listů.

A tiché hlasy lidí, kteří se loučili.

Nikdy jsem je nezadržoval.

Ostrovy nemají umět držet.

Mají umět dávat.

Slunce pomalu vystoupilo nad obzor.

Jeho paprsky se na okamžik zastavily na hladině.

Pak se rozběhly až ke břehu.

Viděl jsem mnoho lidí, jak si přáli odnést si ten okamžik s sebou.

Někdo do fotografie.

Jiný do vzpomínky.

A někdo jen do ticha svého srdce.

Lidé si často myslí, že cestují kvůli místům.

Já tomu nevěřím.

Vrací se kvůli okamžikům.

Kvůli úsměvu, který nic nestál.

Kvůli šálku čaje.

Kvůli příběhu starého rybáře.

Kvůli stromu, pod kterým sedávaly celé generace.

Kvůli dítěti, které stavělo hrad z písku.

Kvůli ženě, která znala jména květin.

A někdy jen kvůli rannímu tichu, které si člověk odnese v srdci.

Když loď nebo letadlo zmizí za obzorem, nikdy nemám pocit, že někdo opravdu odešel.

Protože na některé cesty se neodjíždí.

Ty pokračují uvnitř člověka.

A právě tam zůstávám i já.

Kapitola 42

Rozloučení pod banyánem

Na některá místa se nezapomíná.

Ne proto, že jsou krásnější než jiná.

Ale proto, že v sobě uchovávají lidské příběhy.

Pro mě byl takovým místem starý banyán na kraji vesnice.

Emmanuel pod ním sedával téměř každý den.

Se stejnou holí. Se stejným klidným úsměvem.

A se stejnou trpělivostí naslouchal životu kolem sebe.

Děti kolem něj běhaly.

Sousedé se zastavovali na krátký rozhovor.

Někdo si přisedl. Jiný jen pozdravil.

Banyán nad tím vším tiše rozprostíral svou korunu.

Jednoho dne k němu přišel člověk, který se se mnou měl brzy rozloučit.

Posadil se vedle něj. Dlouhou chvíli oba mlčeli.

Vítr si pohrával s listy stromu.

Od moře doléhal tlumený šum příboje.

Pak ticho přerušila jediná věta.

„Zítra odjíždím.“

Emmanuel pomalu přikývl.

Jako by to věděl už dávno.

Po chvíli položil dlaň na jeho rameno.

„Až se jednou vrátíš...“ Odmlčel se.

„...nepoznávej ostrov podle toho, co zůstalo stejné.“

Podíval se mu do očí. **„Poznávej ho podle toho, co v tobě změnil.“**

Pak se znovu opřel o svou hůl.

A usmál se.

Byl to stejný klidný úsměv, jaký jsem u něj vídal po mnoho let.

Člověk ještě chvíli seděl vedle něj.

Pak tiše vstal.

Neobjali se.

Nepotřebovali to.

Stačil pohled.

A tiché přikývnutí.

Když odcházel vesnicí, ještě jednou se ohlédl.

Emmanuel seděl pod banyánem stejně jako vždy.

Jako by byl součástí toho stromu.

Jako by tam seděl odjakživa.

Viděl jsem mnoho loučení.

Některá byla plná slov. Jiná plná slz.

Ale ta nejhlubší bývají překvapivě tichá.

Protože některé věci se nedají říct lépe než mlčením.

A některá přátelství nekončí odjezdem.

Jen pokračují ve vzpomínkách.

Kapitola 43

Poslední návštěva trhu

Na trhu bylo jako vždy živo.

Prodavači nabízeli ananasy, vanilku, chilli papričky i čerstvé mango.

Vzduchem se mísila vůně koření, ovoce a mořského vzduchu.

Lidé smlouvali.

Smáli se.

Zastavovali se na kus řeči.

Na první pohled to bylo stejné jako pokaždé.

A přece jsem cítil, že tentokrát se dívám jinýma očima.

U stánku s mangy stál starý prodavač.

Poznal mě dřív, než jsem stačil promluvit.

Usmál se tím stejným laskavým úsměvem, který jsem u něj vídal už dříve.

Beze slova vzal jedno malé, dokonale zralé mango.

Podal mi ho.

Sáhl jsem do kapsy.

Jen zavrtěl hlavou.

„Tohle není na prodej.“

„Tak tedy dárek?“

Usmál se.

„Ne.“

Na okamžik se odmlčel.

„Vzpomínka.“

Opatrně vložil mango do mé tašky.

Pak se znovu obrátil k dalším zákazníkům.

Jako by se nestalo nic zvláštního.

Možná právě v tom spočívala krása mého ostrova.

Velká gesta se tu nikdy nemusela tvářit velkolepě.

Přicházela tiše.

Schovaná v obyčejných okamžicích.

V úsměvu.

V podané ruce.

V jednom zralém mangu.

Když jsem odcházel, ještě jednou jsem se ohlédl.

Prodavač se právě smál malé holčičce, která si nemohla vybrat mezi dvěma mangy.

Napadlo mě, že jsem ten obraz už jednou viděl.

Jen tehdy jsem ještě netušil, že si ho budu pamatovat tak dlouho.

Teprve mnohem později jsem pochopil, že některé věci si člověk neodváží v kufru.

Odnáší si je v sobě.

A právě proto zůstávají nejdéle.

Kapitola 44

Poslední západ slunce

Pamatuji si mnoho posledních západů slunce.

Ani dva nebyly stejné.

Někteří lidé přicházeli na pláž dlouho předtím, než se slunce dotklo obzoru.

Jiní dorazili na poslední chvíli.

Někdo seděl mlčky.

Jiný si šeptem povídal.

Někdo se usmíval.

Jiný se loučil se slzami v očích.

Každý prožíval ten večer po svém.

Slunce pomalu klesalo k hladině Indického oceánu.

Obloha se měnila každou minutou.

Ze zlata do mědi.

Z mědi do nachové.

Moře všechno tiše přijímalo.

Nikam nespěchalo.

Stejně jako já.

Mnohokrát jsem viděl lidi, jak se pokoušeli ten okamžik zachytit.

Do fotografie.

Do obrazu.

Do několika slov v cestovním deníku.

A přesto si nakonec odnesli něco úplně jiného.

Pocit.

Ten se zachytit nedá.

Když slunce zmizelo za obzorem, nikdo netleskal.

Nikdo ten okamžik nechtěl rušit.

Jen se pomalu zvedali.

A odcházeli.

Každý o něco tišší, než když přišel.

Často si lidé myslí, že si z cest odvážejí vzpomínky.

Možná je to naopak.

Možná si cesty odvážejí kousek z nich.

A když se pak po letech vrátí, nejsou to už stejní lidé.

Ani já pro ně nejsem úplně stejný.

Protože každé setkání zanechá stopu.

Ve mně.

I v nich.

Když se ztratí poslední zlatý pruh na hladině oceánu, nikdy nemám pocit, že něco skončilo.

Vím, že zítra vyjde slunce znovu.

A někde na světě si někdo právě balí kufr.

Aniž tuší, že se brzy stane součástí mé paměti.

Kapitola 45

Ještě jeden šálek čaje

Na některé šálky čaje se nezapomíná. Ne proto, jak chutnaly.

Ale proto, s kým byly vypity.

Noël sedával před svou malou dílnou téměř každý den.

Vedle sebe míval konvici.

Dva staré plechové hrnky.

A otevřené dveře.

Nikdy nevěděl, kdo se u něj zastaví.

A myslím, že mu na tom ani nezáleželo.

Jednoho dne k němu přišel člověk, který se se mnou měl brzy rozloučit.

Noël zvedl konvici. Usmál se.

„Ještě jeden?“

„Ještě jeden.“

Nalil čaj do obou hrnků. Posadili se vedle sebe.

Kolem projelo několik dětí na kolech.

Jedno z nich na Noëla zamávalo. On zamával zpátky.

Pak se znovu zadíval do svého hrnku.

Po chvíli ticha řekl:

„Lidé si často myslí, že cestují proto, aby objevovali nová místa.“

Napil se čaje.

„Já si myslím, že cestují proto, aby objevili, kde se cítí dobře.“

Druhý muž nic neodpověděl.

Jen se rozhlédl kolem sebe.

Po cestě.

Po rozkvetlých stromech.

Po malé dílně, z níž se ozývalo tiché cinknutí nářadí.

Někdy není potřeba nic dodávat.

Když dopili poslední doušek, Noël položil hrnek na stůl.

Usmál se.

„Tak...“

„Příště už budeš vědět, kudy přijít.“

Druhý muž se zasmál.

„A když zapomenu?“

Noël pokrčil rameny.

„Tak se zeptej kohokoliv.“

„Na koho?“

„Na Noëla.“

Řekl to s takovou samozřejmostí, že se oba rozesmáli.

Když se jejich cesty rozcházely, Noël se znovu sklonil nad starým jízdním kolem.

Jako už tolikrát předtím.

Viděl jsem mnoho podobných setkání.

A pokaždé jsem si uvědomil stejnou věc. Poznává se podle toho, že na sebe mohou navázat, jako by se rozešli teprve včera.

Kapitola 46

Poslední procházka

Pamatuji si mnoho posledních procházek.

Ani dvě nebyly stejné.

Někteří lidé se vydali ještě jednou k moři.

Jiní do hor.

Někdo chtěl naposledy vidět vodopád.

Jiný se jen bez cíle toulal ulicemi.

Nehledali už památky.

Hledali pocit, který si chtěli odvézt domů.

Viděl jsem je procházet kolem malé pekárny.

Z otevřených dveří voněl čerstvý chléb.

Prodavačka se usmívala na každého, kdo šel kolem.

Na autobusové zastávce sedával starší pán v oprýskaném slamáku.

Před obchodem si děti kopaly s míčem.

Jedno zakoplo.

Rozesmály se všechny.

I ono samo.

Právě takové chvíle si lidé odvázejí nejčastěji.

V jedné úzké uličce rozkvétaly bugenvileje.

Vítr si pohrával s jejich větvemi.

Kolik lidí kolem nich každý den prošlo, aniž by zvedli oči?

A kolik se jich kvůli nim po letech vrátilo?

Nikdy jsem to nedokázal spočítat.

Často si lidé myslí, že si budou pamatovat nejvyšší horu.

Největší vodopád.

Nejkrásnější pláž.

Jenže čas bývá moudřejší.

Nejdéle si uchová obyčejnou ulici.

Úsměv prodavačky.

Vůni čerstvého chleba.

Smích dětí.

A květinu na balkoně.

Možná právě proto se lidé vracejí.

Ne proto, aby znovu viděli ostrov.

Ale proto, aby znovu našli sami sebe.

Kapitola 47

Co se nevejde do kufru

Viděl jsem mnoho otevřených kufrů.

Všechny vypadaly podobně.

A přesto si každý odvážel něco jiného.

Lidé pečlivě skládali oblečení.

Suvenýry.

Knihy.

Balíčky čaje.

Vanilku.

Dárky pro své blízké.

Pokaždé přemýšleli, jestli na něco nezapomněli.

A pokaždé zapomněli na jednu věc.

Na to nejdůležitější.

Do žádného kufru se nevejde úsměv starého prodavače manga.

Ani klid Emmanuela pod banyánem.

Ani ranní ticho na pláži.

Ani šálek čaje vypitý s Noëlem.

Ani smích Baptista, který pokaždé ulovil tu největší rybu.

Ani vůně čajových plantáží, kde Devi trpělivě sbírala lístky.

Tyhle věci se sbalit nedají.

A možná je to dobře.

Protože právě ony cestují jinak.

V lidské paměti.

Často si lidé myslí, že si z cest odvázejí fotografie.

Mušle.

Pohlednice.

Já si myslím, že si odvázejí sami sebe.

Jen o trochu jiné, než když přijeli.

A když se za nimi zavřou dveře letadla, nikdy nemám pocit, že něco skončilo.

Vím, že část mě odletěla s nimi.

A část jich zůstala tady.

Možná právě proto bývají některá návraty tak snadné.

Člověk se nevrací na cizí místo.

Vrací se tam, kde už jednou nechal kousek svého srdce.

Kapitola 48

Na shledanou

Lidé se často loučí slovem **sbohem**.

Já to slovo nemám rád.

Zní příliš definitivně.

Za svůj život jsem viděl tisíce odjezdů.

Lodě mizely za obzorem.

Letadla stoupala do oblak.

Kroky pomalu utichaly.

A přesto jsem nikdy neměl pocit, že něco skončilo.

Někteří lidé se už nikdy nevrátili.

Jiní se vraceli po letech.

Někdo přivedl své děti.

Jiný svá vnoučata.

A byli mezi nimi i tací, kteří se po příjezdu jen usmáli a tiše řekli:

„Jsem doma.“

Možná právě tehdy jsem pochopil, že domov není vždy místo, kde se člověk narodil.

Někdy je to místo, které si člověk vybere srdcem.

Nepamatuji si všechny, kteří mnou prošli.

To bych ani nedokázal.

Pamatuji si jen ty, kteří se na chvíli zastavili.

Naslouchali.

Usmáli se.

A dovolili mi, abych se stal součástí jejich života.

Jestli někdy přijedeš i ty...

Nebudu tě vítat ohňostrojem.

Ani slavobránou.

Přivítám tě šuměním moře.

Vůní vanilky.

Smíchem dětí.

Šálkem čaje.

A obyčejným dnem, který možná změní něco, co sis ani nepřijel změnit.

Neříkám ti sbohem.

Říkám jen:

Na shledanou.

Protože některé cesty nikdy nekončí.

Jen si mezi sebou dávají trochu času.

Epilog

Když jsem na Mauricius odjížděla poprvé, myslela jsem si, že si plním jeden ze svých snů.

Dnes už vím, že jsem tehdy udělala něco mnohem důležitějšího.

Udělala jsem první krok.

Nejen na druhý konec světa.

Především sama k sobě.

Na ostrově jsem objevila nádhernou přírodu, vůni vanilky, čajové plantáže i moře, které mění svou barvu s každou hodinou.

To všechno mi zůstalo v srdci.

Ale to nejcennější jsem našla jinde.

V lidech.

V jejich klidu.

V ochotě zastavit se.

Usmát se.

Pozdravit člověka, kterého nikdy předtím neviděli.

Právě oni mě naučili, že cestování není o tom, kolik míst navštívíme.

Je o tom, kolika lidem dovolíme vstoupit do svého života.

Na Mauriciu jsem pochopila ještě jednu věc.

Domov nemusí být jen jedno místo.

Za život jich můžeme najít několik.

Někde nás čekají lidé.

Jinde vůně.

Někde světlo.

A někde pocit, že jsme tam vlastně nikdy nebyli cizí.

Právě takový je pro mě Mauricius.

Ne proto, že je dokonalý.

Ale proto, že je opravdový.

Když se mě dnes někdo zeptá, proč se na tento ostrov stále vracím, nikdy nezačínám vyprávět o plážích.

Vyprávím o lidech.

O jejich úsměvech.

O obyčejných chvílích, které se nenápadně promění ve vzpomínky na celý život.

A možná právě proto vznikla tato kniha.

Nechtěla jsem napsat průvodce.

Ani seznam nejkrásnějších míst.

Chtěla jsem se s vámi podělit o to, co se do žádného cestovního kufru nevejde.

O setkání.

O drobných laskavostech.

O okamžicích, které člověka tiše promění.

Jestli se mi podařilo přenést alespoň malý kousek tohoto pocitu i na vás, pak splnila svůj účel.

A pokud se jednou na Mauricius skutečně vydáte, přeji vám jediné.

Nespěchejte.

Nechte ostrov, aby si vás našel sám.

Pozdravte lidi.

Usmějte se.

Posad'te se na chvíli tam, kde se zdánlivě nic zvláštního neděje.

Právě tam totiž Mauricius nejčastěji otevírá své srdce.

A možná pak objevíte něco, co jste vůbec nehledali.

Stejně jako já.

Některé cesty nás zavedou na druhý konec světa. Ty nejdůležitější nás ale dovedou k sobě samým.

A chcete poznat tváře lidí, jejichž příběhy jste právě četli?

Součástí této knihy je také samostatná galerie skutečných lidí z Mauricia.

CESTA SLUNEČNÍHO PAPRSKU

Mauricius – ostrov, který nikomu nepatřil.
Ostrov, kde se potkávaly bohatství i chudoba.
Naděje i zoufalství.
Ostrov, kam lidé přicházeli dobrovolně, i proti své vůli.
A přesto zde společně vytvořili nový domov.

Tato kniha vypráví příběhy skutečných lidí,
jejichž osudy jsou součástí historie Mauricia.

Příběhy, které se možná nikdy nedostaly do učebnic,
ale zůstaly v paměti ostrova.

Paměti, která nezapomíná na ticho ani na smích.
Na radosti ani na starosti.
Paměti, která si pamatuje lidi.

*„Některé životy skončí.
Jejich příběhy mohou pokračovat.
Záleží jen na tom, zda je budeme vyprávět dál.“*

ISBN 978-80-123456-0-1

9 788012 345601